

A Josep Ribera

A Josep Ribera

CIDOB 2017

© 2017 CIDOB

Edició: Joan Antoni Balcells, Anna Borrull, Carmen Claudín, Elisabet Mañé, Esther Masclans, Sílvia Serrano

CIDOB edicions
Elisabets, 12
08001 Barcelona
Tel.: 933 026 495
www.cidob.org
cidob@cidob.org

D.L.: B 27506-2017

Barcelona, novembre 2017

«En el fons, no és res més que democratitzar les nostres relacions internacionals»

Josep Ribera i Pinyol (1993)

«Arrelat al camp i a la terra, i amb una vocació internacional formidable,
era un home de principis, compromès, just, tossut i pacient».

Francesca Munt i Banqué (Santa Pau, novembre de 2017)

SUMARI

EL CIDOB D'EN JOSEP RIBERA Antoni Segura i Jordi Bacaria	7
LA GESTACIÓ DEL CIDOB EN EL SÍ D'AGERMANAMENT Bartomeu Amat	11
CONSTRUCTOR DE LA PAU I DEL CIDOB Josep Maria Escofet	13
ANALISTA PIONER, HÀBIL CLANDESTÍ I PRECURSOR SOLIDARI Arcadi Oliveres	17
RECORDS D'UNA VIDA PLENA Antoni Traveria	20
MI EXILIO EN BARCELONA Eulogio Dávalos	23
QUILAPAYÚN 1974 Pere Vilanova	25
EL TERCER MÓN COM A EMBRIÓ Francesc Granell	27
LOS INICIOS DE LA COORDINADORA ESTATAL DE ONGD Maite Serrano	30
CIDOB, UNA FINESTRA CAP AL MÓN Cristina Gallach	32
ELS DRETS HUMANS I LA PAU COM A EIXOS, I UNA VOCACIÓ DE PROXIMITAT Anna Terrón	35
ÀFRICA EN LA MEMÒRIA Ferran Iniesta	37
L'HOME QUE SABIA ESCOLTAR Joan Lluís Piñol	39
UN ESPAI OBERT A LES RELACIONS INTERNACIONALS Esther Barbé	42
CATALITZADOR D'INICIATIVES INTERNACIONALS AMB LA BONDAT A LA CARA Rafael Grasa	45

L'ASSOCIACIÓ CATALANA DE SOLIDARITAT I D'AJUDA ALS REFUGIATS (ACSAR) Antoni Lluch	47
INTEGRITAT I COHERÈNCIA Carles Campuzano	49
LA SOFISTICACIÓ SENZILLA: El referent de generacions de cooperants per al desenvolupament Joaquim Tres	51
IL·LUSTRACIONS	54-65
CIUTADÀ PEP RIBERA Lídia Santos Arnau	66
GRUP DE REFUGIATS I ESTRANGERS DEL CONSELL MUNICIPAL DE BENESTAR SOCIAL (CMBS) Eulàlia Vintró	68
PEP RIBERA, SIEMPRE A NUESTRO LADO Xulio Ríos	71
ACTOR DE LA «ESPERANZA INTERCULTURAL» Mohammed Nour Eddine Affaya	74
HOMBRE DE PAZ EN TODA LA EXTENSIÓN DE LA PALABRA (Ribera y el Raval) Núria Paricio	76
CIDOB I IBEI: UN PROJECTE COMPARTIT Jacint Jordana	79
LES PERSONES AL CENTRE DE LES RELACIONS INTERNACIONALS Jordi Vaquer	81
FRANCESCA MUNT (CESCA), EL ESTILO CIDOB Carmen Claudín	83
UNAS PALABRAS Y UNA IMAGEN PARA JOSEP RIBERA Yolanda Onghena	85
JOSEP RIBERA, REFLEXIONS	89

EL CIDOB D'EN JOSEP RIBERA

Antoni Segura

President, CIDOB

Jordi Bacaria i Colom

Director, CIDOB

El CIDOB que en Josep Ribera -junt amb un grup de gent entusiasta, idealista i pragmàtica- va fundar el 1973, no és exactament el CIDOB que avui coneixem. Les institucions sobreviuen perquè evolucionen, s'adapten al moment i a les noves circumstàncies. Malgrat això, els que avui estem compromesos amb la seva continuïtat, concretament, el president Antoni Segura i el director Jordi Bacaria, volem mantenir els ideals del seu fundador. Però també volem posar de relleu que, en tots els anys que en Josep Ribera va ser director del CIDOB (35 anys, des del 1973 fins al 2008), va ser precisament ell qui va saber donar-li l'orientació precisa perquè CIDOB s'anés adaptant als reptes que s'anaven plantejant. Amb tants anys al capdavant de la direcció, és indiscutible el seu mèrit de deixar l'entitat encarrilada, de marcar-la amb la seva empremta i, fins i tot, de seguir al seu costat com a membre del seu patronat fins al seu decés.

El CIDOB es va constituir el 1973 com a associació en els darrers anys de la dictadura i, el 1979, arribada la democràcia, es transformà en fundació. D'aquesta manera, CIDOB va néixer en els anys de plom de la dictadura i començà a fer-se gran en els anys de la transició. El 23 de gener de 1979, quan se signà l'escriptura de constitució de la fundació, encara no s'havien celebrat les primeres eleccions municipals de la democràcia, ja que aquestes no es portarien a terme fins al 3 d'abril del mateix any. Però, en aquell moment, l'Ajuntament ja estava present al CIDOB, representat per l'alcalde accidental, en Manuel Font i Altaba, que va ocupar la presidència municipal entre el gener i l'abril d'aquell any, substituint a Josep Maria Socías Humbert, el que fou alcalde de la transició i qui, en nom propi, també va signar la constitució del CIDOB. De fet, l'escriptura de constitució la van signar, entre d'altres, representants dels sindicats Comissions Obreres, José Tablada, i UGT, Ramón Víctor Surribas; els rectors de les tres universitats catalanes, Gabriel Ferrater, Josep Laporte i Antoni Badia i Margarit; col·legis professionals, com el d'Enginyers Industrials, el d'Aparelladors, el de Doctors i Llicenciats, i el d'Economistes, representats respectivament pel seus degans, en Joan Majó, Josep

Miquel i Abad i Emili Giralt i Raventós, així como el secretari tècnic Joan Sardà. L'entitat Agermanament, nucli del primer CIDOB, va estar representada en la constitució per en Joan Casañas. També hi van participar personalitats representatives de la societat civil –política, cultural, empresarial, editorial i de la premsa–, com Helena Ferrer i Mallol, Felip Lorda, Jordi Maragall i Noble, Josep M. Castellet, Antoni Pelegrí i Partegàs, Joan Clavera, Pere Duran i Farell, Josep Andreu i Abelló, Javier Lentini Marugán, Agustí de Semir, Marta Mata i Garriga, Sigfrido Blume Plaza, Eduardo de Paz Fuentes, Tristán La Rosa i Josep Benet i Morell.

CIDOB, des del seu naixement com a fundació, fou una mostra molt clara del que va representar la transició democràtica. Transició que, en el cas del CIDOB, tenia com a característica la unió de persones de molt diversa procedència política i social, i que en Josep Ribera va saber aplegar entorn d'un projecte comú que quedava molt ben indicat en els seus objectius, el tercer dels quals manifesta: «Facilitar, a través de l'estudi i de la informació, un millor coneixement entre tots els pobles i així ajudar a aconseguir a nivell internacional un nou ordre jurídic, polític, econòmic i cultural».

Cal subratllar aquí que, així com en Josep Ribera va saber materialitzar en una institució com és el CIDOB aquella «transició» –que avui dia és tant objecte de rebuig per a molts que l'han gaudida, com de defensa per part d'altres que mai l'havien acceptat–, també la va saber defensar fins a l'últim moment. Amb aquesta defensa, no sols donava suport al propi CIDOB, sinó que protegia i reivindicava els espais de consens i de pacte per la democràcia en la nostra societat; espais que, malauradament, avui s'estan qüestionant cada vegada més. Un exemple el tenim en la seva participació en la reunió del Patronat del passat 20 de desembre de 2016 (l'última a la que va poder assistir), on va manifestar que «CIDOB és un centre de recerca i pensament de dimensió internacional i forma part del teixit associatiu de la societat catalana»; en aquest sentit, tot agraint el suport de les institucions públiques «perquè CIDOB és un bé d'interès general», també va criticar la manera en què es prenen certes decisions per part de les institucions representades, menystenint a altres patrons que tenien tot el dret a participar-hi i a decidir, i va demanar que, per tal de mantenir la cohesió i el respecte a les normes democràtiques, aquesta fos l'última vegada que les decisions es prenguessin d'aquella manera. Amb aquestes paraules, i prenent com a referència el CIDOB, en Josep Ribera diagnosticava allò que la nostra societat estava vivint i, alhora, anticipava allò altre que estava en aquell moment per venir. Aquests fets l'entristien i l'indignaven, no només pel mateix CIDOB, sinó per tota la nostra societat en general.

Josep Ribera sabia molt bé què era i què havia de ser CIDOB, perquè l'havia creat ell i l'estimava. Formava part de la seva vida i, per això, el defensava amb fermesa i convicció. En una entrevista de l'any 1999 explicava què era CIDOB en els seus inicis: «En aquella època enteníem que, per fer la tasca de dinamitzar el teixit democràtic de cara a la cooperació internacional,

necessitàvem crear una sèrie de serveis en el camp de la documentació i la informació que permetessin l'estudi i la comprensió de les realitats que ens preocupaven. També volíem fer recerca, per veure com des d'aquí podíem contribuir en el camp de fora, fer formació i fer contactes i trobades internacionals. Per aquest suport calia que hi hagués institucions i per això a la Fundació hi ha la presència d'institucions públiques i privades».

I CIDOB, sota la direcció de Josep Ribera i en les successives presidències, va anar evolucionant sense perdre la seva característica original i conceptual de compatibilitzar valors, anàlisi, recerca i disseminació. Així definia aquesta evolució –totalment vigent– en Josep Ribera en la mateixa entrevista: «És un centre de documentació internacional que està en contacte i connectat en xarxa amb iniciatives europees en qüestions de cooperació, relacions internacionals i de seguretat. Fem recerca aplicada, per poder incidir des de Barcelona, Espanya i Europa cap al món».

I així segueix essent el CIDOB que, des d'una concepció original molt innovadora en la societat dels anys setanta, ha arribat fins avui, després de 44 anys, com a reconegut *think tank* o centre de pensament de prestigi internacional. Des d'una perspectiva de contribució al desenvolupament, es dedica a temes de cooperació internacional, migracions, refugiats, relacions internacionals, seguretat –seguretat humana, seguretat alimentària–, canvi climàtic, salut i ciutats globals, entre d'altres.

La vida de Josep Ribera va estar sempre lligada a la lluita i la defensa dels drets humans i de la democràcia. Primer a Xile, on va dur a terme tasques d'ajuda i d'integració social en barris marginals. Posteriorment, es va dedicar a la gestió i assessoria en accions per a la cooperació al desenvolupament, tant a l'Amèrica Llatina com a l'Àfrica. Des de finals dels seixanta, formà part del grup Agermanament que, com ja s'ha esmentat, serà l'embrió del CIDOB i estava integrat per un grup de persones que procedien del món catòlic, de la cultura i de l'activisme polític a Barcelona. Amb l'enderrocament del president Salvador Allende el 1973 i en els anys finals del franquisme i de repressió de tota iniciativa política, Josep Ribera va començar a recuperar i ordenar documents procedents de Xile que estaven en risc de desaparèixer per la dictadura del general Pinochet; fou així com nasqué CIDOB.

Josep Ribera ens va deixar aquest passat mes agost; discretament, sense fer soroll, com era el seu estil, però també amb la seva fermesa i integritat característiques. Per la seva obra, Josep Ribera es mereix aquest sentit homenatge; i tots els que seguim a CIDOB estem obligats i ens honora el fet de preservar i fer avançar el seu llegat. No solament perquè el CIDOB està en risc de perdre la seva independència –provocat pels que l'han volgut convertir en un instrument d'ús polític enlloc d'un àmbit de diàleg, cooperació, pacte i consens–, sinó perquè avui el que està en risc també és tota la construcció política i social del nostre país, de la qual el CIDOB n'és un exemple palès. Per això, preservar el llegat de Josep Ribera és el compromís que assumeix tot l'equip, la direcció i la presidència de CIDOB.

LA GESTACIÓ DEL CIDOB EN EL SÍ D'AGERMANAMENT

Bartomeu Amat i Armengol

Membre d'Agermanament des de 1963; funcionari de la Comunitat Europea (jubilat)

La idea d'Agermanament va néixer l'any 1955 al Seminari de Barcelona, dins d'un grup creat per reflexionar sobre la problemàtica del Tercer Món i definir una nova forma d'acció missionera, adaptada a aquesta realitat.

D'aquest grup en va sortir, l'any 1958, una primera expedició a Antofagasta (Xile), formada per capellans i laics, seguida, a l'any següent, per una segona a Calama. Amb les visites al Bisbe de Barcelona del Bisbe d'Antofagasta, l'any 1959, i la del Bisbe de Duala, l'any 1960, va quedar formalitzada una nova forma de cooperació, basada en el respecte mutu i l'intercanvi, anomenada Agermanament. No era una agència missionera, sinó un «moviment» de voluntaris, sense estatut jurídic definit, integrat per clergues i seglars, (nois i noies), sota l'aixopluc de l'Església. En Josep Ribera, aleshores sacerdot, s'hi va adherir l'any 1963, marxant a treballar a la diòcesis de Valparaíso (Xile).

A l'any 1961 es produeixen dos fets que crec significatius: a Barcelona es publica el primer número del Butlletí d'Agermanament (amb el títol de *Cooperació Interdiocesana*), que m'atreveixo a considerar, com el germen de CIDOB i l'Oriol Albó, marxa a Duala (Camerun) per finalitzar allà els estudis de teologia. Després el seguiran capellans, altres seminaristes (entre els quals hi vaig ser jo, l'any 1963), i un bon grup de voluntaris i voluntàries «seglars».

Durant els primers passos d'aquell Agermanament, al Camerun, es van anar aprofundint les idees de convivència amb la gent del poble i d'integració dins del clergat local. El dia a dia viscut sobre el terreny va revelar paulatinament la verdadera cara del subdesenvolupament i l'allunyament de la realitat africana d'una església missionera heretada del colonialisme. De tots aquests problemes van néixer noves actituds, nous comportaments encertats o no encertats, segons com es miri.

L'esperit del futur CIDOB (sensibilització, informació, documentació, seminaris, xarrades, trobades, etc., sobre la

situació dels damnats de la terra), ja va estar present en aquell Agermanament. El compromís de lluitar contra tota forma d'explo-tació i de injustícia va donar lloc a la creació d'empreses de caràcter econòmic i social, portant moltes vegades a situacions de ruptura amb l'església oficial, fins i tot l'africana, amb el món del capital, i amb la societat barcelonina, davant el fet, per molts escandalós, d'uns capellans convertits en homes de negoci i pares de família.

Joan Sanmartí, Josep Ribera, Joan Casañas i Francesc Puig. Xile, anys 60

El mateix va succeir entre els grups que treballaven a l'Amèrica Llatina. Van haver-hi sacerdots d'Agermanament expulsats, d'altres van anar a la presó per treballar en les comunitats de base i estar políticament compromesos amb la política d'Allende. L'Alsina de Girona va ser assassinat...

Davant d'aquesta «moguda» (d'Àfrica i d'Amèrica), els responsables de la delegació d'Agermanament a Barcelona van creure necessari crear la figura d'un permanent, amb la difícil i delicada tasca de «coordinar i racionalitzar totes aquelles energies creadores». Aquest home providencial va ser en Josep Ribera. Des de l'arribada d'en Pep (1966), comença un procés de transformació d'aquell moviment de caràcter idealista, i carismàtic (tal volta utòpic), cap una institució ben estructurada, amb reglament interior, contractes de treball i assegurança social, a benefici dels seus membres, tan religiosos com laics.

Aquesta evolució d'Agermanament va conduir a la naixença de dues institucions paral·leles i complementàries, la CODES, responsable de les accions de desenvolupament econòmic i social, i el CIDOB, dedicat a l'estudi i difusió de les realitats del Tercer Món. Amb raó, doncs, podem considerar a Josep Ribera, com un dels pares i l'executor principal d'aquestes institucions, la segona de les quals, no ha deixat de créixer i consolidar-se fins avui dia.

CONSTRUCTOR DE LA PAU I DEL CIDOB

Josep Maria Escofet i Pérez

Treballador a Agermanament, 1965-1972; president de CIDOB-TM, 1973-1979

Amb aquest escrit em plau expressar, amb un emocionat record, que en Josep Ribera va ser un amic entranyable i un exemple de bondat i coherència en el seu treball per aconseguir la pau, la solidaritat i la llibertat de tots els pobles del món.

Vaig conèixer al Pep Ribera quan va tornar des de Xile a la seu d'Agermanament, al carrer Cometa número 8 de Barcelona, on va assumir la direcció del Secretariat de Cooperació Interdiocesà. Allà hi treballava l'optimista i inefable amiga Montserrat Albó, l'ànima d'Agermanament, que coordinava i gestionava tots els afers relacionats amb les activitats solidàries que les persones membres de la institució realitzaven a Xile, al Camerun, a l'Equador, entre altres llocs.

Va ser allà, als anys seixanta que, gràcies a la Montserrat, vaig començar a col·laborar, com a voluntari, en els projectes d'Agermanament, realitzant activitats de difusió i sensibilització -juntament amb l'Oriol Albó, en Jaume Borràs i d'altres cooperants que tornaven d'Amèrica del Sud i l'Àfrica- a fi de donar a conèixer els objectius de solidaritat a favor dels països anomenats del Tercer Món en parròquies i associacions de Barcelona i d'altres comarques de Catalunya.

Els primers dies de parlar amb en Pep Ribera, em va semblar una persona enigmàtica, amable, discreta, amb una mirada neta i serena. Parlava a poc a poc i tranquil·lament. Irradiava experiència vital, tenia molt coneixement de la realitat social del món i evidenciava una gran potència intel·lectual.

A l'inici de la nostra amistat, en Pep em feia preguntes i m'explicava també les seves experiències personals a Xile i arreu d'on voltava. En les reunions de treball amb les persones d'Agermanament, ens demanava sovint l'opinió sobre els temes a tractar i escoltava els nostres suggeriments a fi d'estructurar l'organització d'Agermanament de la millor manera, és a dir, amb creativitat, eficiència i coherència amb els objectius establerts.

Així, després de vàries converses, en Pep Ribera em va dir que li agradaria que pogués continuar treballant a Agermanament, de manera professional, per dur a terme el programa d'activitats de promoció, comunicació i sensibilització social que, ja feia temps, havia iniciat com a voluntari.

Aquesta mostra de confiança per part d'en Pep, envers la tasca de sensibilització que realitzava, em va estimular a incorporar-me a treballar a temps complet a Agermanament, fet que va marcar molt valuosament la meva trajectòria professional en el camp de la publicitat, la comunicació, les relacions públiques i les relacions institucionals.

L'any 1967 va arribar l'hora de reorganitzar i professionalitzar la gestió d'Agermanament, és a dir, a més dels capellans i les persones cooperants que van iniciar l'acció pastoral i les activitats socials i de cooperació a Xile i al Camerun, es va impulsar i fomentar la incorporació de moltes persones de diferents àmbits professionals per treballar en els projectes d'Agermanament d'aquest dos països.

El Dr. Ramon Bayés, eminent psicòleg i director de l'Institut Galton, va col·laborar per crear el test d'estudi psicològic per tal d'avaluar si les persones candidates eren les idònies per dur a terme el treball escollit en aquells països en vies de desenvolupament.

En Pep Ribera va tenir l'enginy, l'habilitat i l'encert de descobrir oportunitats i necessitats, de definir objectius, desenvolupar estratègies i dirigir amb responsabilitat i seny les persones a fi de poder realitzar amb èxit les activitats programades.

Amb aquest propòsit es va crear, amb la col·laboració de Josep Roca, CODES -«Cooperativa per al Desenvolupament», per tal d'agrupar a persones tècnic-especialistes en diversos sectors professionals que s'oferien per treballar per al progrés dels països del Tercer Món.

Així mateix, es van potenciar els vincles amb «Medicus Mundi», que dirigia el Dr. Salvador Cortadellas. Llavors va ser quan vàrem deixar el despatx del carrer Cometa i vam anar a la nova seu del carrer Diputació. Allí es van poder dur a terme i generar més activitats, tractar un gran volum d'informació, editar la revista *Agermanament* i altres publicacions, com també, alhora, donar una millor acollida i atenció a les persones interessades en col·laborar i a les personalitats d'arreu del món que en visitaven.

A partir d'aquesta evolució, per donar una millor resposta a les demandes de la societat i poder disposar de més i millor informació i documentació sobre el món de la cooperació internacional i sobre la història dels països en vies de desenvolupament, vam fer vàries reunions amb l'Oriol Albó, en Jaume Rodri, en Lluís Mallart, en Jordi Mas i en Pep Ribera.

En aquestes trobades vam suggerir la necessitat de crear a Barcelona un Centre d'Informació i Documentació sobre el Tercer Món. Llavors vam treballar per elaborar un avantprojecte del CIDOB-TM, que en Pep Ribera va acollir favorablement i hi va aportar les seves opinions i criteris innovadors per posar-lo en marxa.

En Pep Ribera va intuir, copsar i entendre que amb la creació del CIDOB-TM, juntament amb Agermanament i la CODES, es completava una proposta integral i molt potent per dinamitzar tots els aspectes que poden donar suport al creixement de la cooperació i la solidaritat a Catalunya i a Europa.

En Pep va assumir la direcció i el desenvolupament del projecte CIDOB-TM, el qual, l'any 1973, es va constituir amb la figura jurídica d'Associació.

Seu del CIDOB del carrer de Llúria, anys 80. Entre d'altres, Lelio Basso, Josep Ribera, Agustí de Semir i Josep Benet.

Aleshores va ser quan en Pep Ribera em va demanar que acceptés ser el president de la nova associació, responsabilitat que vaig assumir de molt bon grat i amb molta il·lusió. Vaig exercir el càrrec de president fins l'any 1979, quan es va decidir transformar el CIDOB en Fundació i va assumir la presidència el Dr. Antoni Maria Badia i Margarit, rector de la Universitat de Barcelona, iniciant una nova etapa de la institució en els nous locals de Roger de Llúria, primer, i el carrer Elisabets, posteriorment.

Penso que el mèrit principal d'en Pep Ribera va ser el fet que, a més a més de dirigir Agermanament i ser cofundador de CIDOB-TM, va ser capaç d'assumir la gran tasca i la responsabilitat de ser el CONSTRUCTOR d'una nova visió creativa i revolucionària de l'Associació CIDOB-TM, per fer-la evolucionar cap a la forma jurídica de Fundació CIDOB. Això va significar, i li va permetre, desenvolupar i consolidar aquesta nova institució, juntament amb l'entusiasta col·laboració i suport de la bona amiga Francesca Munt qui, durant molt anys, va ser-ne la gerent.

Va ser llavors, en l'època de la transició política, quan Agermanament es va transformar també en una ONG amb el nom d'«Agermanament sense Fronteres», per tal de continuar donant suport a les activitats de cooperació que s'havien iniciat ara ja farà més de cinquanta anys.

Amb el record afectuós de l'amic Pep Ribera, amb qui vaig compartir moments molt interessants i joiiosos, els quals avaluo molt positivament, em plau esmentar, recordar i reconèixer també la valuosa aportació a la tasca de creació i desenvolupament del CIDOB que van fer els estimats companys i amics d'Agermanament: Jordi Mas, Oriol Albó, Jaume Rodri, Josep Roca, Lluís Mallart i moltes altres persones amigues que no esmento per no allargar el text, però a les quals els hi manifesto també la meva estima i admiració!

Em sento joiós d'haver pogut tenir l'oportunitat de poder reconèixer la valuosa activitat solidària i la important trajectòria personal i professional de l'amic Josep Ribera i Pinyol com a director d'Agermanament, i constructor i director de l'associació CIDOB-TM i de la Fundació CIDOB. Aquests fets avalen, sense cap mena dubte, que el seu nom estigui inscrit de forma definitiva en la llista dels grans lluitadors en defensa de la pau, la llibertat, la justícia, la solidaritat i els drets humans i també els drets dels pobles.

Adéu amic Pep Ribera! Bona feina al Cel! Descansa en Pau i amb un somriure. Gràcies!

ANALISTA PIONER, HÀBIL CLANDESTÍ I PRECURSOR SOLIDARI

Arcadi Oliveres

Membre de la primera Junta i antic professor del CIDOB;
professor jubilat, Departament d'Economia Aplicada de la UAB.

He tingut la sort de gaudir de la coneixença i amistat d'en Pep Ribera durant més de 40 anys i, en el període que se m'ha encarregat de recórrer aquí, és a dir, el dels anys setanta del segle passat, crec que li corresponen els tres qualificatius amb els que encapçalo l'article.

Analista pioner. L'experiència missional xilena d'en Pep li havia fet veure la necessitat d'analitzar les causes de la pobresa, explotació, desigualtat i marginació que havia conegut i que, en bona part, derivaven d'unes injustes relacions econòmiques internacionals i estatals. Què millor doncs que estudiar aquestes relacions i fer-ho a l'estil dels centres – alguns universitaris, d'altres no, però en tot cas inexistents a Catalunya– que sovint, amb aclaridors resultats, ho venien fent arreu del món. El nom inicial que ell i els seus companys donaren a la institució: Centre de Documentació i Informació Internacionals de Barcelona, tot i ser potser ambigu –com sovint és feia en aquella època– intentava dir implícitament les seves finalitats.

Hàbil clandestí. És poc conegut el fet que, durant un cert temps, a primers d'aquella dècada dels anys setanta, en els locals compartits per Agermanament/CIDOB (carrer de la Diputació, número 185 de Barcelona) acolliren una bona part dels arxius clandestins de l'Assemblea de Catalunya. En aquest fet hi tingué una intervenció cabdal el malauradament desaparegut Vicenç Ligüerre qui, alhora que treballava al CIDOB, era també un dels coordinadors de la magna proposta politicosocial de Catalunya. Permeteu-me testificar-ho en primera persona, com a veí de la escala que jo era per raons de la meva feina en un despatx del mateix edifici. De tant en tant, quan la situació s'albirava perillosa, en Pep em proposava de cedir-li alguns racons de la meva oficina, gens sospitosa, per guardar-hi «unes caixes que a baix no hi cabien».

Entrada de Fuerza Nueva i el PENS als locals d'Agermanament, 1971

Precursor solidari. Les dictadures militars llatinoamericanes propiciaren el fet de què, un cop realitzades a l'Estat espanyol les primeres eleccions democràtiques, el juny de 1977, es considerés a Catalunya un destí aconsellable per aquells que fugien de la barbàrie en llurs països. Per primer cop, des de la Guerra Civil, s'havien canviat les tornes i ara el nostre país esdevenia terra de refugi. En Pep Ribera i la Cesca Munt, amb altres personalitats significatives de la vida social catalana, com en Felip Solé Sabarís i l'Agustí de Semir, promogueren la creació d'ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats) amb la finalitat de proveir de documentació, sostre, feina i serveis als que anaven arribant. Posteriorment, fou creada la Fundació ACSAR, que amplià les seves tasques a l'estudi de tot tipus de fluxos migratoris i de les que en Pep n'ha sigut patró d'honor fins a la seva mort.

Recordem, doncs, a una persona afable, compromesa i coherent que ens ha deixat molt feina urgent i imprescindible ja feta. Ens cal agrair i seguir el seu exemple.

17 d'octubre de 2017

RECORDS D'UNA VIDA PLENA

Antoni Traveria

Director general, Fundació Casa Amèrica Catalunya

Et tenim molt present Pep. Recordo la teva sensibilitat, el teu treball entusiasta, la teva solidaritat i compromís amb els humils des de la teva modèstia i humilitat. No oblidó les llargues converses, l'intercanvi de pensaments, preocupats pels cicles d'involució a l'Amèrica Llatina i al món, en general. Em ve a la memòria sense cap esforç aquella XV Cimera Iberoamericana de Caps d'Estat i de Govern a Salamanca, l'octubre del 2005. Vàrem poder participar-hi i compartir junts al llarg de tres dies, en tot moment, l'experiència d'observar encuriosits, com sempre, els missatges de líders com Néstor Kirchner, Ricardo Lagos, Lula Da Silva, Vicente Fox, Hugo Chávez o, en la seva darrera cimera abans de caure malalt, Fidel Castro.

Les nostres coincidències en estimar tant Xile. Va ser allà, a Valparaíso, on vas adquirir una molt bona formació política quan vas jugar el paper d'assessor de la diòcesis en l'adjudicació de terrenys pels veïns de l'humil barri del Forestal. De fet, ja estaves exercint com a cooperant social i educatiu. Era el 1963, tenies 30 anys. La Democràcia Cristiana de Jorge Alessandri era al Govern amb aquell procés que va batejar com la «Revolució en Llibertat». Després vindria Eduardo Frei Montalva, també de la Democràcia Cristiana, amb un retrocés important en l'àmbit econòmic que afectaria a les classes més desfavorides. El triomf de Salvador Allende el 1970 el viuries com una esperança de canvi social il·lusionant que es veuria frustrat el 1973 amb un cop d'Estat impulsat i finançat pels Estats Units.

Moltes vivències que van afavorir el teu creixement i maduresa intel·lectual. Vas dir prou a l'Església, o millor dit, en les teves pròpies paraules: «molt bé, gràcies i adéu». Però mai vas abandonar les teves profundes conviccions religioses personals amb aquella alternativa de la Teologia de l'alliberament. De fet, Agermanament, associació nascuda el 1955, va ser un pont de cooperació amb països com Camerun o Xile. De

Josep Ribera i Josep Lluís Vergara. Acte de lliurament del Premi Joan Alsina i de les Medalles a la Solidaritat del Centre Salvador Allende, 2014

tornada a Barcelona, et vas ocupar amb tota l'energia a col·laborar i donar acollida solidària als refugiats que fugien de la terrible dictadura xilena –el mestre i amic Eulogio Dávalos, sempre ho esmenta i et recorda amb emocions afectuoses.

Aniries sumant moltes responsabilitats, sempre de compromís amb els refugiats i amb les víctimes dels exilis. Els que hem tingut el privilegi d'estimar-te sabem que ens renyaries amb aquell somriure en llegir el grapat d'elogis que de forma merescuda et fem. Però éssers humans com tu, referents socials com el Pep, cal que siguin coneguts i reconeguts. I el CIDOB es un exemple de la teva tenacitat i visió d'un centre que al llarg dels anys s'ha guanyat la solvència i el prestigi internacional en els camps de la recerca, de la formació per poder entendre millor la realitat de les relacions internacionals. Des d'aquell pis del carrer Roger de Llúria fins ara mateix, heu fet un recorregut gens fàcil, ple d'obstacles, però tots els esforços han consolidat, i de quina manera, aquella aventura iniciada el 1973.

Vas rebre la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona el 2006 a un Saló de Cent ple com un ou i on no sabies on amagar-te. No acabarien aquí els reconeixements. Per unes hores vàreu deixar el vostre racó de Santa Pau. La Cesca, la teva estimada companya imprescindible, estava radiant. Com si el cercle de la vida ens volgués transportar a aquells inicis teus a Xile, a la seu de la Casa Amèrica Catalunya on rebries un altre reconeixement. Et vàrem lliurar la Medalla de la Solidaritat del Centre Salvador Allende de Barcelona en el marc, precisament, del XIV Premi Joan Alsina, per tota una trajectòria en defensa de la democràcia i dels Drets Humans a Xile i a la generositat mostrada en l'acollida i suport als exiliats que van haver de fugir després del cop d'Estat de l'11 de setembre del 1973. Records d'una vida plena, sempre en la memòria, estimat Pep.

MI EXILIO EN BARCELONA

Eulogio Dávalos Llanos

Presidente, Centro Salvador Allende de Barcelona

A los pocos días de llegar a Barcelona (17 de enero de 1975) viajé a París para entregar grabaciones hechas en la clandestinidad (con otras letras) de Quilapayún, las que se grabaron con sellos europeos.

La comisión de Cultura de la Unidad Popular, con sede en Francia, me dio una carta dirigida a Josep Ribera, director de Agermanament, en la que se exponía que se me designaba como representante de la DICAP (Discoteca del Cantar Popular) para organizar todos los conciertos solidarios que se hicieran por el Chile del exilio en Catalunya y España. Mis compañeros del Quilapayún me informaron de que guardarían para siempre el recuerdo imborrable de lo que fueron los dos únicos recitales que pudieron ofrecer el 20 y 21 de septiembre de 1974 en el Palau Blaugrana de Barcelona, donde Agermanament y José Luis Vergara arriesgaron todo, pues la cantidad de gente que no pudo conseguir entradas era tanta como la guardia civil que acordonaba el recinto.

Las reuniones que teníamos en la calle Diputación 185 (local de Agermanament) servían para que toda actividad cultural solidaria tuviera la coordinación necesaria, dado el prestigio que esta entidad se había ganado, y no solo entre los chilenos exiliados. También recuerdo un cuaderno que había editado en el que Cristina Peri-Rossi, Eduardo Galeano y yo mismo éramos entrevistados por Ignasi Pujades, mientras se agotaban otras publicaciones sobre la vida y obra de Víctor Jara, Patricio Manns, Violeta, Isabel y Ángel Parra, Inti-illimani, Mercedes Sosa, etc. El primer concierto que ofrecimos en Barcelona –el Dúo Dávalos & Cherubito– fue organizado por Agermanament en la Sala Villarroel. El apoteósico homenaje a Rafael Alberti fue inolvidable.

Pep Ribera junto a Cesca, Ignasi y José Luis fueron en todo momento «nuestra familia». Pep bautizó a mi hija Verónica y muchos años después asistió a su boda.

Pep presentó en conferencias a destacados dirigentes de la Unidad Popular: Joan Garcés, Isabel Allende (en CIDOB), entre otros.

Un día me llamó José Luis Vergara y me dijo que el Ayuntamiento de Barcelona otorgaba a Pep la Medalla de Oro de la ciudad. Guardo una emoción muy hermosa cuando pude, a través de mi guitarra, brindarle: Te Recuerdo Amanda, Cueca a Pablo Neruda y Gracias a la Vida.

La Medalla de la de la Solidaridad Salvador Allende se ha otorgado a Pascual Maragall, Núria Gispert, Elsa Blasco, Antonio Traveria, Joan Manuel Serrat y a JOSEP RIBERA.

Querido hermano de Joan Alsina, tu nobleza de sentirte feliz, de trabajar siempre para los demás, la comparto plenamente.

Siempre contigo.

Taula rodona d'escriptors: Ignasi Pujades, Eulogio Dávalos, Eduardo Galeano, Zito Lema, Laura Tremosa i Cristina Peri Rossi, 1978.

QUILAPAYÚN 1974

Pere Vilanova

Catedràtic de Ciència Política, Universitat de Barcelona;
investigador sènior associat, CIDOB

Pep, no t'ho creuràs! Buscant una mica d'inspiració per aquesta modesta contribució al teu homenatge, he trobat una cosa extraordinària, si tenim en compte les meves limitades habilitats en això que es diu «les xarxes» o, mes genèricament, Internet. Es tracta d'un article molt documentat sobre el mític recital del grup xilè Quilapayún al Palau Blaugrana els dies 21 i 22 de setembre de 1974. Mític pel que va significar: era un dels primers recitals del grup fora de Xile, al qual el cop d'Estat que va enderrocar Allende un any abans havia enganxat de viatge a l'estranger, i es va haver d'exiliar en bloc. Mític perquè va ser organitzat per aquell *tinglado* que es deia Agermanament, i sota un cert aixopluc del Bisbat de Barcelona, de quan el Bisbat i molt capellans eren punta de llança contra la dictadura franquista. Aquest article que t'indico -aquí a sota et poso això que se'n diu URL¹, que segur que allà on ets ara també hi haurà Internet- explica molt bé les surrealistes maniobres i gestions perquè la BPS (sí, sí, la Brigada Política y Social) i el Governador Civil autoritzessin l'acte. I el 1974, com bé saps, ens coneixíem tots. De manera que algú del grup, Jose Maria Vergara, va conduir les negociacions amb un comissari i tres inspectors, un dels quals per cert va tenir la cortesia de suggerir als músics quines cançons NO havien de cantar en cap cas; tot plegat, molt «transicional». Però quan els xilens van cantar allò de «El pueblo unido jamás será vencido», el Palau se'n va anar avall. Ho sabíem nosaltres i ho sabien els grisos que vigilaven fora, i també els de la BPS que vigilaven dintre.

Petita nota per a la Història: un senyor i una senyora que jo no coneixia, i que resultarien ser el Pep i la Cesca, ens van demanar a un grup de desarrapats que muntéssim una mena de «servei d'ordre» propi per evitar provocacions i tal i qual. I a mi em va tocar estar darrere l'escenari, per si de cas, sort que no va passar res greu. Però del recital, me'n recordaré mentre visqui.

1. Concert de Quilapayún, Barcelona 21 i 22 de setembre de 1974: <https://quilapayun.wordpress.com/2009/04/14/quilapayun-en-barcelona-1974/>

Quilapayún, 1974

De manera que, causes perdudes, amb el Pep i la Cesca totes les que vulgueu. Després, el famós Tribuna Internacional dels Pobles, de l'immortal Lelio Basso, que tenia moltes virtuts i alguns defectes, ell i el Tribunal en qüestió, per exemple, reunions i més reunions...

I una cosa important en relació amb les primeres eleccions democràtiques, el juny de 1977. El partits d'esquerres, que sortien de la clandestinitat, venien molt necessitats de moltes coses, entre d'altres, aprendre -en política internacional- la diferencia entre radicalismes ideològics, programes electorals i un mínim d'anàlisi seriós per entendre el món en el que entràvem després de dècades d'isolament internacional del règim franquista. Penseu que algun dels varis partits socialistes que van «sortir al mercat», abans de què el sufragi universal hi poses una mica d'ordre, venia patrocinat per... Gadafi!

I en tot allò, el futur CIDOB va jugar un paper considerable, sota la generosa batuta del Pep i la formidable hospitalitat de la Cesca. En renéixer com a CIDOB, la cosa ja es va professionalitzar, es va guanyar en rigor, es va posar un peu en l'àmbit acadèmic via cursos especialitzats i el primer Màster (fet amb la UAB), tot mirant de no perdre mai ni la passió ni l'entusiasme.

Qui no va viure tot allò, se'n va perdre unes quantes...

EL TERCER MÓN COM A EMBRIÓ

Francesc Granell

Catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona; director general honorari de la Comissió Europea

Quan el CIDOB va iniciar la seva activitat com Agermanament el 1963, a un pis del carrer Llúria propietat de la mare del catedràtic Antoni Serra Ramoneda, va fer-ho com a centre de discussió sobre temes del Tercer Món, que es trobava en fase de descolonització. Els participants eren gent que no creia que la societat internacional de llavors fos massa justa i pensava, endemés, que el paternalisme practicat pels missioners catòlics al Camerun i a altres països pobres no era ja la via a seguir. Els cursos i fulls informatius donaven testimoni d'aquesta nova via de treball i de sensibilització dels problemes del subdesenvolupament.

Els contactes internacionals es limitaven, llavors, a la presència d'alguns estudiants llatinoamericans que es trobaven a Barcelona i assistien als cursos organitzats, i que volien debatre sobre l'imperialisme i la precària situació de molts dels nous estats independents sobre la base de documents ciclostilats.

El salt a la internacionalització del CIDOB, iniciada al 1973, es produirà a través, sobretot, de la creació de *Revista CIDOB d'Afers Internacionals* el 1982, la publicació des del 1989 de l'*Anuari Internacional CIDOB* i d'altres publicacions que aniran iniciant-se a poc a poc. Però la veritable projecció internacional del CIDOB va derivar de l'explosió del moviment d'ONG que a casa nostra rebé un gran impuls quan Espanya va ingressar a la Comunitat Europea el gener del 1986 i quan el Consell d'Europa va organitzar la Campanya Nord-Sud el 1988. El nombre d'ONG de desenvolupament afiliades a la Coordinadora estatal va passar en tres anys de 20 a 70.

Josep Ribera del CIDOB i el director d'INTERMON, Lluís Magriñà, intervenen en els treballs del Comitè d'enllaç de les ONG de desenvolupament europees i comencen a presentar les seves candidatures per fer projectes i avaluacions finançades pel pressupost general de les Comunitats Europees. Ribera està molt present en aquesta tasca des de la seva presidència

Josep Ribera i Antoni Maria Badia i Margarit,
president del Cidob, anys 80.

Carles Sentís, Josep Ribera, Tristán la Rosa, Gregori López Raimundo i Miquel Coll i Alentorn, anys 80.

de la Coordinadora espanyola d'ONG durant el trienni que comença el 1989 i impulsa la vertebració del Comitè d'Enllaç espanyol en cinc unitats operatives: educació al desenvolupament, voluntariat, projectes de cofinançament, emergències, ajuda alimentària i estudi i anàlisi.

Jo vaig estar present en aquells moments, primer com a director general de Promoció Comercial de la Generalitat, des del 1980, per impulsar la creació de *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, i després com a director de la Direcció General de Desenvolupament de la Comissió Europea, a partir de 1986. Vaig escriure articles a les edicions inicials d'ambdues publicacions i vaig propiciar que en Pep Ribera participés en els treballs del Comitè d'Enllaç de les ONG europees.

L'entusiasme, malgrat les dificultats, de Ribera i Magriñà va ser decisiu per ajudar a la creació d'un ampli teixit d'ONG a Espanya, tant per fer projectes de desenvolupament al Tercer Món, com per contribuir a les campanyes de sensibilització respecte als problemes del món subdesenvolupat.

La Coordinadora espanyola d'ONG per al Desenvolupament (ONGD) es va crear el 1986 en un moment en el qual Manuel Marín era el Comissari Europeu encarregat de l'acció pel desenvolupament i en què jo mateix estava encarregat d'administrar els fons per a les ONG. La coordinadora europea d'ONG es crearia formalment el 1994 i, a Espanya, aquella acció pionera del CIDOB i INTERMON, completant la de la Creu Roja, CARITAS i altres entitats, va permetre que la societat espanyola entrés en la dinàmica de l'ajuda al desenvolupament dels anys vuitanta, amb les mobilitzacions que es van produir per al 0,7% i que van permetre que el Govern socialista i els governs d'algunes comunitats autònomes es veiessin legitimats per anar augmentant la dotació pressupostària pel desenvolupament a partir dels pràcticament irrelevants 48 milions de pessetes que s'assignaven per a les ONGD als pressupostos generals de l'Estat per al 1986, quan Espanya no tenia encara la Llei d'Ajuda al Desenvolupament.

La internacionalització del segle XXI no és la dels últims anys del segle XX, quan encara estàvem en la Guerra Freda i no havia desaparegut l'URSS, i quan l'ajuda al desenvolupament era una qüestió humanitària. Però el CIDOB pot estar orgullós de què en Josep Ribera sabés posar l'entitat que va dirigir a l'alçada dels temps que li van tocar viure.

LOS INICIOS DE LA COORDINADORA ESTATAL DE ONGD

Maite Serrano

Directora de la Coordinadora de ONGD

Cuando conocí a Pep Ribera, como presidente de una todavía muy joven Coordinadora de ONG de Desarrollo, Pep era ya una referencia en el mundo de la cooperación para todo el sector. En 1989, asumía la presidencia de la Coordinadora, apenas tres años después de su fundación en 1986. España daba sus primeros pasos en la política de cooperación internacional para el desarrollo propiamente dicha, cuando desde un pequeño grupo de organizaciones sociales se optó por crear la Coordinadora para tener más fuerza en el intento de influir en la política de cooperación, promover la solidaridad entre los pueblos, así como trabajar por la defensa y el fortalecimiento de las ONGD.

Durante el mandato de Pep, hasta 1995, se intensificó el trabajo de fortalecimiento del sector, potenciándose la secretaría técnica, los intercambios entre las organizaciones socias, la formación, los canales de comunicación y la participación de la Coordinadora en el Comité de Enlace de las ONGD con la UE. Ello nos ponía en relación no solo con la financiación europea sino también con otras organizaciones, otras formas de hacer cooperación y de hacer política. En el terreno doméstico, se inició la construcción de un espacio de relación estable y claro con las administraciones del Estado y de las comunidades autónomas, que también empezaban a dar pasos en el ámbito de la cooperación al desarrollo. En ese período, se sentaron las bases para futuros desarrollos legislativos claves para la actuación de las ONGD como el Estatuto del Cooperante, la Ley de Cooperación o el marco de relación que estableciera los criterios de participación de las ONGD españolas en la política de cooperación, algo que todavía hoy sigue siendo una asignatura pendiente. Paralelamente, se empezó a tejer la red de relaciones con otros agentes de la cooperación: Parlamento, partidos políticos, universidades, sindicatos, medios de comunicación y con la opinión pública, relaciones que, con la evolución propia de la historia, todavía perduran.

Hall de l'edifici de Guillem d'Aquitània

En el contexto de esos años, no podemos olvidar el apoyo a las movilizaciones por la solidaridad internacional, la justicia y la paz protagonizadas por amplios sectores de la sociedad española, como la posición en contra de la primera guerra del Golfo -frente a la que la Coordinadora, con Pep como presidente, se posicionó a favor de la paz-; también hay que recordar las movilizaciones por el 0,7% -que supusieron la mayor movilización ciudadana a favor de la Ayuda al Desarrollo con acampadas en todas las ciudades del Estado y más de medio millón de firmas entregadas en el Congreso de los Diputados-; o la Campaña «50 años basta» contra las políticas del Banco Mundial y del FMI. Iniciativa, esta última, a la que la Coordinadora se sumó junto con cientos de colectivos y asociaciones, organizando, junto con la Fundación Lelio Basso, el Tribunal Permanente de los Pueblos contra ambos organismos.

En definitiva, Pep pilotó los primeros años de la consolidación de una plataforma que paulatinamente iba sumando socios, creciendo como colectivo en una relación intensa de participación, debate, articulación de consensos, y, por qué no, también de gestión de disensos. Lo que más recuerdo de Pep era su capacidad para gestionar la complejidad, manteniendo a la vez la coherencia y la fidelidad a sus principios y valores, cuyas raíces parecían desarrollarse cada año más sanas, profundas y robustas. Durante el tiempo que tuve el privilegio de trabajar con él, entre 1992 y 1995, descubrí a una persona íntegra, coherente, justa. Transmitía tranquilidad y sensatez tanto en la Junta de gobierno como en el equipo técnico. Así, como quien no quiere la cosa, logramos hacer realidad grandes iniciativas.

En noviembre de 1995, en el curso de la Conferencia Mediterránea Alternativa celebrada en Barcelona, fue cuando coincidí por última vez con tiempo y cariño con Pep, pocos meses después de dejar la presidencia de la Coordinadora para volcarse de nuevo con toda su energía en su trabajo en CIDOB.

CIDOB, UNA FINESTRA CAP AL MÓN

Cristina Gallach

Consellera per la Igualtat al Consell de la UE; exsecretària general adjunta de l'ONU per a la Comunicació

Des de la distància física, però en la proximitat emocional, he seguit l'evolució d'aquella inicialment discreta però visionària iniciativa liderada per en Josep Ribera de crear un centre d'estudis i de cooperació internacionals per tal de contribuir a entendre i fer un món millor. Entre l'Eixample i Ciutat Vella hi ha poca distància, però no hi ha dubte que el trasllat del carrer Roger de Llúria al carrer Elisabets marcà un salt de gegant per a la institució.

Durant l'època d'estudiant a la UAB, a finals dels setanta, joves engrescats com jo gaudíem amb els cursos especialitzats que s'organitzaven al CIDOB. Érem pocs i, en un ambient familiar, traspuàvem inquietuds en les classes sobre Seguretat, Drets Humans, l'Àfrica postcolonial o la Cooperació al desenvolupament. Amb moltes ganes d'aprendre, hi trobàvem una oferta única, de gran qualitat acadèmica. Ens sentíem part d'un projecte que ens ajudava a conèixer millor l'entorn internacional i ens permetia desenvolupar una capacitat d'anàlisi crítica. Un dia, en Josep em va demanar ajuda per traduir de l'anglès un estudi comparatiu sobre el model de transformació a Brasil, Sud-àfrica i Corea del Sud. Ho tinc gravat. Quina responsabilitat i satisfacció que comptés amb mi, una estudiant! Un gest que mostra com es confiava en els joves, s'obrien oportunitats i es fomentava la participació. De fet, l'eslògan més practicat era: «les persones al centre de les relacions internacionals».

Anys després, l'octubre de 1982, quan la Fundació s'arrelava, el pis de l'Eixample va allotjar un dels debats més interessants de la campanya per a les eleccions generals del 1982 sobre «la política exterior d'Espanya». En una sala a vessar de polítics, periodistes i públic, els representants dels diferents partits van discutir amb passió i convicció sobre «OTAN sí o OTAN no». Jo m'estrenava com a periodista, redactora de la secció de Política del desaparegut *El Noticiero Universal*. L'endemà, tots els diaris –llavors mesuràvem l'impacte per pàgines i no per *likes*- reproduïen els detalls del debat i en lloaven l'acte. En Josep i la Cesca varen mostrar la seva capacitat de convocatòria i van posar-hi el segell de la pluralitat de la casa.

El posterior gran salt –físic, programàtic i acadèmic– que varen donar a partir del 1988 amb el trasllat de seu, devia ser complicadíssim, sobretot en els fronts financer i institucional. Des de fora, aquest espectacular progrés ens enorgullia. El CIDOB adquiria dimensió i densitat, es feia un lloc entre els *think tanks* més prestigiosos i s'erigia com un centre de referència més enllà de Barcelona i Catalunya en el sector de les relacions internacionals. Amb l'ampliació dels àmbits d'investigació –mantenint la perspectiva humanista–, els seus experts i les anàlisis, esdevenia més visible en entorns universitaris, debats públics, ministeris i també administracions. L'enriquiment de l'oferta acadèmica, amb diplomes i màsters oficials, va fer que a les institucions europees hi arribessin graduats de les aules del carrer Elisabets, els quals incorporàvem amb il·lusió. Quina meravella de joves amb inquietuds intel·lectuals, pensament crític afinat, conviccions europeistes i una visió global dels reptes i les solucions!

La difusió va adquirir encara més envergadura amb el prestigiós *Anuari Internacional* que es va sumar a la consolidada *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*. L'aposta per la divulgació va permetre obrir-se a gent no especialitzada, als mitjans de comunicació, les ONG, les empreses, etc. L'empremta de la direcció era indiscutible en l'arquitectura institucional de la fundació, que mirava deliberadament molt més enllà de Catalunya, en l'abast temàtic, en l'estil de formació de les noves generacions i en la consolidació d'un fons documental únic. A més, es notava una ambició particular perquè el segell CIDOB transmetés un esforç comú que reforçés el treball de cada membre de l'equip.

L'estil d'en Josep donava forma a un col·lectiu de procedència ben diversa i plural de pensament, que ambicionava que al treball que feien no s'escatimessin els matisos. Res més enriquidor que l'obertura de mires i objectius. Així es va construir la indiscutible marca CIDOB!

Brussel·les, 20 d'octubre de 2017

Inauguració de la seu del carrer Elisabets: Josep Ribera, Pere Duran i Farell, Francesca Munt, Cristina Gallach, Jordi Maragall, Manel Royes i Javier Solana, 1989.

Conferència de Fernando Morán: «La Política exterior de España», 1982. Josep M. Socias Humbert, Fernando Morán, Josep Ribera, Vicenç Fisas, Pasqual Maragall i Josep M. Pelegrí

ELS DRETS HUMANS I LA PAU COM A EIXOS, I UNA VOCACIÓ DE PROXIMITAT

Anna Terrón

Presidenta executiva i cofundadora, Instrategies; exsecretària d'Estat d'Immigració (2009-2011); exsecretària per a la Unió Europea, Generalitat de Catalunya (2006-2010)

La Barcelona dels anys setanta era molt grisa. Gent força especial mantenia obertes finestres que permetien, en aquella espessor que notàvem fins i tot els més petits, entreveure una mica de la llum i del color que se'ns negava. Gràcies a ells, es mantenia l'accés a la llengua, a la cultura i a una informació que no era disponible, i alguns, massa pocs, podíem anar a escoles que no eren ben bé com les altres. Vaig descobrir així «Agermanament»: havíem de fer un treball sobre Amèrica Llatina i al meu grup ens havia tocat Bolívia. Recordo com si fos avui unes vitrines plenes de fitxes que contenien expressions noves com «cop d'estat», «dictadura militar», «guerrilla», «repressió» o «exili», i d'altres gens habituals: «drets humans», «lluita popular», «democràcia»... Quantes preguntes! Érem nenes i nens i encara no havien acabat ni la nostra EGB ni la dictadura.

Temps després vaig conèixer CIDOB i allà a Josep Ribera. Vaig anar sabent de la seva relació amb aquell pis de l'Eixample al que jo havia entrat temps enrere i del recorregut que ell havia fet fins a obrir el centre que dirigia, un espai únic de trobada entre la ciutat i el món, entre la nostra societat i l'àmbit europeu i internacional dins del qual ens endinsàvem. Un camí pel que l'havien guiat principis i conviccions fortes: la defensa dels drets humans i la solidaritat amb aquells qui els sostenien a qualsevol lloc del món. S'havia compromès allà, a partir d'una idea de la cooperació lluny de les formulacions oficials, i també, quan va caldre, aquí, acollint i acompanyant aquells que van haver de fugir de l'Amèrica Llatina. Josep Ribera va impulsar els serveis de suport que permeteren configurar la xarxa d'asil i refugi del país.

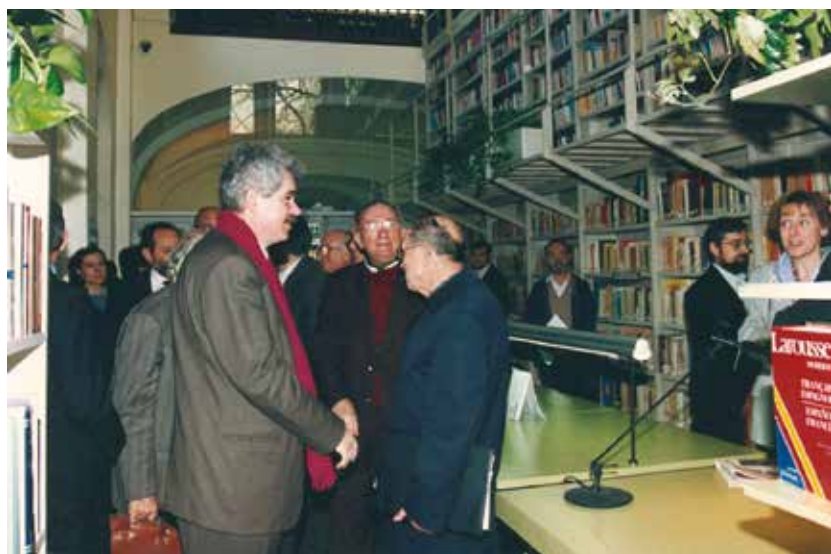
L'entrada a la Comunitat Europea d'Espanya i Portugal l'any 1986 va ser un moment clau per al ple accés del nostre país a l'escenari internacional. La incorporació a les institucions comunitàries, la construcció d'un eix nou de relació entre Europa i Amèrica Llatina, la participació en xarxes més amples de cooperació van exigir canvis i passes endavant que el lideratge de Josep Ribera va ajudar a fer d'una determinada manera. CIDOB tenia dues

característiques que el feien únic, i que ja he apuntat: una idea forta de partida que tenia els drets humans i la pau com a eixos, i una vocació de proximitat no gens habitual entre els *think tank* dedicats a les relacions internacionals, i que van ajudar de manera molt significativa a què la societat barcelonina i catalana s'obris a Europa i al món.

Nous esdeveniments com el desplegament de la política euromediterrània a mitjan anys noranta, o la incorporació del nostre país a la geografia migratòria són àmbits que van ser monitoritzats per CIDOB, sempre des d'aquesta capacitat de connectar el que passava al nostre voltant i a l'àmbit internacional, d'establir nous marcs de col·laboració amb ens i organitzacions internacionals a la vegada que es teixien noves aliances a Madrid i a Brussel·les.

En l'actitud de Josep Ribera, dialogant, pausada, inclusiva i extraordinàriament determinada, hi ha el secret del que va construir. Jo li dec, entre d'altres coses, el que vaig aprendre i un acompanyament impagable durant el meu recorregut per la política europea i internacional. Crec que tots li devem el fet d'haver gaudit d'un espai on podíem aprendre i compartir. I li devem mantenir, nosaltres també, una certa actitud que permeti sostenir i projectar el seu llegat, que ens ajudi a comprendre millor un món que és de tots, dels que hi som i dels que vindran, i en el que tots mereixem viure en pau i de manera digne.

Amb el més sincer agraïment a Josep Ribera.

Inauguració de la seu del carrer Elisabets, 1989.

ÀFRICA EN LA MEMÒRIA

Ferran Iniesta

Historiador d'Àfrica

Degut al meu trajecte personal no vaig conèixer en Pep Ribera fins a començaments dels anys vuitanta, després d'exilis i d'una època a l'Àfrica de l'Oest. Aleshores no sabia què havia estat Agermanament ni que el nou CIDOB-TM (Tercer Món) s'inscrivía en un ampli moviment pròxim a la teologia de l'alliberament i, per tant, amb forta sensibilitat per als pobles descolonitzats. Quan vaig començar a parlar amb aquell home afable i obert, encara no havia connectat amb els seus companys de generació, Carmelo García (IEPALA, Madrid), Luis Moita (CIDAC, Lisboa) o en Lluís Mallart que ja havia previst temps abans de crear un centre d'estudis africans. Tot això, fins aleshores, m'era desconegut, per la meua distància amb el món cristià.

Des de la primera trobada amb ell, per pactar un seminari sobre història africana i un altre sobre l'antiguitat dels pobles nilòtics, la relació va ser molt bona i de forta simpatia. Me'n vaig adonar que era una persona implicada en tot el que feia i que el meu entusiasme d'home jove tenia bona recepció en la seva forta sensibilitat social. Mentre donava ja alguns cursos sobre cultures africanes a la Facultat d'Història de la Universitat de Barcelona, el CIDOB dels anys vuitanta i noranta organitzava seminaris especialitzats amb un públic magnífic: aquella nova institució privada -CIDOB-TM- atreia un ampli ventall de gent de professions variades i, sovint, no universitaris, però amb veritable afany de saber i d'actuar amb un seriós coneixement de la realitat. La gent que envoltava en Pep era el precedent de l'onada posterior de cooperació no governamental, en un moment en què ja hi havia consciència que des de la ignorància no és possible cap acció de resultats durables. I Àfrica centrava les preocupacions del Pep, i la seva hemeroteca era l'únic referent seriós a la ciutat de Barcelona.

Teníem sovint, ell i jo, discussions intenses a propòsit de la cooperació, sobretot quan, a finals de la dècada dels vuitanta i havent jo tornat definitivament a casa, alguns vàrem fundar el Centre d'Estudis Africans (CEA) amb posicions poc proclius a

cap mena de cooperació, i no exclusivament respecte a la dels estats i grans organismes internacionals. Com deia la Cesca aleshores –ella era la veritable administradora del CIDOB–, els dits «africanistes» érem uns «puretes», massa teòricament purs i poc capaços de pragmatisme, però en Pep era conscient de les febleses tant de la meua posició com de la seva. Recordo, com anècdota significativa, un llarg article meu al nº 0 d'*Afers Internacionals*, fent que Àfrica ocupés ja un lloc rellevant en la tasca de formació i recerca. Però, en algun moment de la dècada següent, el CIDOB va perdre el TM, possiblement per difuminar el seu origen més assistencial i perquè els ajuts oficials (Ajuntament, Diputació i més tard Ministeri de Defensa) no eren massa entusiastes del tercermundisme, que ara esdevenia políticament incorrecte.

En els darrers quinze anys, en què teníem menys col·laboració plegats, m'agradava arribar-me a saludar-lo, parlar una mica de tot i explicar-nos què fèiem, ell en el seu postmodern CIDOB i jo en el meu reumàtic món acadèmic. Així va ser

com a vegades sortien cursos especialitzats de postgrau, presentacions de llibres, números monogràfics de revista o col·loquis dirigits ja per joves doctors dedicats a l'Àfrica. Tot i les divergències que teníem, sempre ens retrobàvem amb calidesa, perquè seguia sent obert, capaç d'escoltar i argumentar i perquè mai va perdre la seva sensibilitat per als problemes humans, els de casa i els de fora. Per damunt de tot, en Pep Ribera era no un «bon home», sinó un home bo, i per a mi era impossible relacionar-m'hi, fer feina amb ell, i no estimar-lo.

I aquest estiu ha marxat, i jo, que no en sabia res, m'he quedat amb la tristesa de saber que ja no parlarem més d'Àfrica, del món i del país. Darrera d'ell queda una tasca formativa immensa, perquè, com comentava un dia, formar en el coneixement és la millor manera d'ajudar persones i pobles. Un dia no massa llunyà confio en què seguirem parlant, tots dos, d'aquesta fotuda i entenedridora humanitat que sempre ens ha apassionat. Adéu amic.

Octubre de 2017

Revista Afers Internacionals núm. 0

L'HOME QUE SABIA ESCOLTAR

Joan Lluís Pinyol i Rull

Catedràtic jubilat, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)

Vaig conèixer en Pep Ribera (gairebé ningú no li deia Josep ni, menys encara, José) al fons d'un fosc forat ple de llibres a una de les sales de l'antic local del CIDOB del carrer Llúria. No n'havia sentit a parlar abans d'ell (fet que mostra el meu poc coneixement de les figures realment importants del meu entorn, almenys professionalment parlant), i em va sorprendre molt gratament el fet que en Pep sabia escoltar a la gent, els feia cas i posseïa (potser donada la seva llarga etapa jesuítica) el do (moltes vegades erròniament atribuït exclusivament a les dones) de l'empatia. També sabia, com pocs, l'art de suggerir una idea i que després te la fessis teva i creguessis que se t'havia acudit a tu.

Vàrem estar plenament d'acord en què s'haurien de fer esforços coordinats entre totes les facultats on s'impartissin relacions i dret Internacional; i jo, en la meua ingenuïtat (era molt jove llavors), em pensava que seria una cosa, per evident, molt fàcil. En Pep, més prudent (i més vell) va opinar que, en l'interim, comencéssim a impartir classes d'un Màster de Relacions Internacionals, tot emparant-nos dins un programa oficial de la Universitat Autònoma de Barcelona, i deixéssim per a més endavant la possibilitat d'integrar totes les altres universitats en el projecte, cosa que semblava una idea molt engrescadora i gens complicada, però que els fets varen desmentir posteriorment, com és obvi.

Gràcies a aquests cursos, va començar una magnífica cooperació entre el CIDOB i la Universitat Autònoma que es va plasmar quan, ja en la primera promoció, varen sortir cap al meu Departament, com a professors de relacions internacionals, gent tan valuosa com la Nora Sainz o en Francesc Serra; i també es va fer el camí a la inversa, quan una llicenciada en Dret i màster en Dret Comunitari com l'Anna Ayuso es va integrar a la plantilla del CIDOB com a experta en Cooperació Internacional i Amèrica Llatina. Molts altres, amb aquest grau de Màster que va dissenyar en Pep –però sempre atenent

totes les peticions i suggeriments d'aquells que, portats pels nostres egos, defensàvem la NOSTRA assignatura i la importància que tenia en el conjunt-, ocupen llocs d'importància als ajuntaments catalans o a la Generalitat.

Mentre en Pep controlava les obres del magnífic edifici noble que avui allotja el CIDOB, un dia en què me les va ensenyar, hi havia una lluentor als seus ulls, una emoció que no he vist mai en cap amic o amiga que m'hagi mostrat el seu habitatge privat. El CIDOB era «els seus fills», la seva nissaga. Amb les seves mans obertes, anticipava com quedaria tot: la sala de reunions, els despatxos... Com va poder afalagar l'Ajuntament de Barcelona perquè prestés el palauet -i pagués les obres per reformar-lo- per un projecte que encara no estava consolidat com el d'en Ribera, em sembla fins i tot avui un prodigi de diplomàcia.

Mentrestant, en Ribera continuava dissenyant i portant a terme el seu projecte cada cop més ambiciós que incloïa crear una *Revista d'Affers Internacionals* i, en vista de l'èxit de la iniciativa, passar a elaborar l'*Anuari Internacional CIDOB*. Al mateix temps, el CIDOB cada vegada s'articulava més com un potent *think tank* que, amb unes possibilitats econòmiques molt minses, en Pep va saber administrar i incrementar (amb una inevitable dependència dels patrons -*qui paga mana*- però que ell va reduir al mínim). Era el seu objectiu i el va portar a terme sense que ningú, al principi (però després molts cercaren de fer-lo seu), s'adonés del valor molt rellevant del que havia creat i guiat amb prudència, però també amb decisió, tot sabent dir que no sense ferir a ningú. La cooperació internacional que ell va poder portar a terme per mèrits propis (no tenia amics importants ni a Madrid ni menys encara a la Generalitat) es va fer via concursos públics i gràcies a l'eficiència en les despeses i a l'impacte internacional de les accions dutes a terme.

Per a mi, en Pep ha estat una de les poques persones que, des de la meua experiència, puc considerar com a un home bo (que no pas un bon home). Poques vegades el vaig veure empipat amb algú i sempre sabia trobar-hi disculpes. L'únic defecte, potser, és que de vegades era massa tendre (i, avui dia, això ja no és cap defecte com jo pensava llavors) i consentia certes situacions per tal de no enfrontar-se massa directament amb algú que apreciava. Deia gairebé sempre la veritat, encara que moltes vegades no deia tot el que pensava per prudència, i sabia calcular els riscos. Tant de bo que, a la nostra vida pública, hi haguessin molts Peps Ribera en aquests moments difícils, però també en tots els moments. Ell es va crear una il·lusió que va poder dur a terme.

Retem-li, doncs, un sentit homenatge.

Josep Ribera i Joan Rigol

Centre de documentació del carrer Roger de Llúria

«Tribunes Internacionals»: Josep Ribera, Francesca Munt, Conxa de Semir, Jordi Maragall i Agusti de Semir.

UN ESPAI OBERT A LES RELACIONS INTERNACIONALS

Esther Barbé

Catedràtica de Relacions Internacionals, UAB-IBEI

No recordo el moment precís en què vaig conèixer el Pep, però sí quan vaig entrar en contacte amb el seu món, un món al qual he estat vinculada en etapes molt diverses de la meva formació. Als anys setanta, com a jove estudiant de Periodisme interessada pel Tercer Món, vaig acostar-me als cursets sobre l'Àfrica que començaven al carrer Roger de Llúria. Allà es va iniciar el meu contacte amb el món que el Pep començava a construir. La meva vida universitària va prendre un camí inesperat i, a començaments dels anys vuitanta, després d'acabar la meva formació en Relacions Internacionals a París, era jo la que impartia cursets al carrer Llúria: sobre seguretat, sobre política exterior d'Estats Units. I és clar, aquell centre de documentació, el CIDOB, i el Pep van passar a ser per a mi un referent, un punt de trobada a Barcelona de tots aquells que d'una manera o altra teníem inquietuds similars. L'any 1982 recordo haver passat moltes hores a aquell magnífic pis del carrer Roger de Llúria programant un viatge a Mali i Guinea-Conakry amb un grup d'estudiants i professors d'història d'Àfrica. L'any 1983 vaig publicar, en el número 1 de *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, un article sobre «la crisi dels míssils de Cuba vint anys després». Vaig participar en el naixement d'aquella revista, que va ser un instrument molt important en una època en què el nostre món acadèmic era molt més artesanal i molt més pròxim a les inquietuds socials.

La posada en marxa del Màster d'Estudis Internacionals del CIDOB, que va començar l'any 1987, va ser una aposta arriscada (així ho pensava i així ho vaig comentar amb el Pep), però ell tenia raó, va ser tot un èxit. De fet, part dels meus companys, professors de Relacions Internacionals avui dia, varen sortir de les primeres promocions d'aquell Màster. Va ser, sobretot, una manera de fer confluïr a col·legues de diverses universitats (tasca no sempre senzilla) i d'ocupar un espai de formació on les universitats encara no hi havien donat el pas. Va ser una època especialment intensa: Espanya acabava d'entrar a la Comunitat Europea, va caure el Mur de Berlín, el CIDOB s'havia traslladat al carrer Elisabets i el canvi d'edifici era la dimensió simbòlica d'un

CIDOB que agafava volada. L'aparició de l'*Anuari Internacional CIDOB* l'any 1989 va ser una bona mostra d'aquesta nova volada. Un cop més, vaig tenir ocasió de publicar en el seu número 1. La meua relació amb *Revista CIDOB d'Afers Internacionals* i l'*Anuari* va ser important en els anys següents. Com a membre dels Consells Assessors, vaig viure hores molt agradables; sobretot discutint amb els col·legues del Consell de l'*Anuari* el contingut i els possibles autors de l'any següent. Unes discussions que fèiem a la terrassa i sempre ben cuidats pels detalls de la Cesca, que ens alimentava molt bé.

En molts sentits, el CIDOB creat pel Pep ha estat una part important de la meua vida, com a docent i com a investigadora, tant en termes de publicacions com en termes d'aprenentatge, gràcies a l'espai obert de debat en què es va convertir el centre des dels anys noranta. El CIDOB semblava impossible sense el Pep, però la veritat és que la construcció era molt sòlida i encara es va reforçar més amb l'entrada de professionals d'una nova generació, començant pel nou director, que aprecio especialment per la seua vàlua professional i personal. Barcelona és petita i he tingut la sort de conèixer a molts d'ells com a professora. Han fet del CIDOB un *think tank* de referència en el camp de la recerca.

Gràcies, Pep, per haver construït aquest espai de formació, socialització i sensibilització política que és el CIDOB.

Presentació de l'*Anuario Internacional CIDOB*, 1989: Josep M. Socias Humbert, Francisco Fernández Ordóñez i Josep Ribera

CATALITZADOR D'INICIATIVES INTERNACIONALS AMB LA BONDAT A LA CARA

Rafael Grasa

Professor de Relacions Internacionals,
Universitat Autònoma de Barcelona

Des que vaig saber de la seva mort, quan penso en el Pep immediatament em venen al cap unes paraules i un fragment d'una cançó. Les paraules sintetitzen els records d'una coneixença personal des de principis dels anys vuitanta: bonhomia, serenor, capacitat d'escoltar, complicitat i enorme facilitat per impulsar projectes. I el fragment de la cançó pertany a la que en Raimon dedicà a Gregorio López Raimundo: «amb la bondat a la cara».

El meu tracte inicial amb en Pep està vinculat a l'enyorat local de Llúria: debats, seminaris, classes, lectura; i, fins i tot, a la cessió del local, amb el seu ajut i el de la Cesca, per a una reunió de cap de setmana (1984, crec) de l'International Peace Coordination Committee, un òrgan de coordinació del moviment per a la pau europeu sorgit en el context de l'European Nuclear Disarmament, al que en Louis Lemkow i jo mateix ens havíem vinculat a través de la relació amb Edward Palmer Thompson, a qui jo havia traduït al castellà i convidat a unes jornades sobre desnuclearització i perill de guerra nuclear uns mesos abans. Un cop més, en Pep i la Cesca, que facilità la intenció, entengueren des de la complicitat la importància de la reunió. Tanmateix, no m'han demanat que parli de tot això i de les diverses facetes de la meua relació amb el Pep, inclosa la relació vinculada a la Coordinadora Estatal i la Federació Catalana d'ONGD, sinó del seu paper tot fent del CIDOB un instrument per analitzar el món i les relacions internacionals.

En Pep, com a director del CIDOB, sempre tingué present que calia obrir-se al món i cercar relacions, com explicava pedagògicament davant de l'enorme planisferi de suro amarat d'agulletes, contactes, relacions, complicitats. Des del principi, analitzar el món estigué present a les activitats del CIDOB -i foren moltes les sessions dedicades a fer-ho, amb diferents formats- i a les publicacions, des de revistes a dossiers i llibres. El salt qualitatiu, però, es produeix quan es va posar en el centre de les activitats del CIDOB les tres funcions bàsiques del coneixement acadèmic: recerca, educació i transferència de coneixements. La recer-

ca prengué força en aquells anys noranta, tot i que encara es reforçaria molt més ja en el nostre segle; la formació i l'educació donarien un salt de qualitat amb els màsters (en particular els de cooperació al desenvolupament i relacions internacionals, en col·laboració amb les universitats, com en el meu cas a través de la UAB); com també va ser cabdal el paper de l'Anuari Internacional. Vaig col·laborar en les tres accions estratègiques: en algunes recerques, en força classes als primers anys i molts anys al Consell assessor de l'Anuari, a més a més d'un grapat de col·laboracions concretes a les seves planes.

Amb la perspectiva del temps, les iniciatives que va impulsar el Pep durant els anys vuitanta i noranta foren cabdals, i no només per al CIDOB, sinó també per a la comunitat del coneixement de les relacions internacionals, els estudis internacionals i la teoria i pràctica del desenvolupament a Barcelona i a Catalunya. Es tancà un cercle que havia començat a l'inrevés del camí acadèmic: de l'activisme i la solidaritat compromesa (Agermanament) es passà a l'anàlisi del món i a la transferència dels coneixements que se'n derivaven. Un camí atípic i, potser per això, engrescador, capaç de generar aliances i sinergies i, sobretot, amb grans resultats.

Parafrasejant uns versos de Gabriel Ferrater, no tinc cap dubte en afirmar que la consolidació de Barcelona com un lloc important a Europa on estudiar, fer recerca i transferència de coneixements i, finalment, acció aplicada en pro de la cooperació, la solidaritat i la justícia internacionals, té regust d'en Pep, un catalitzador internacional. T'agradaria saber, amic, que entre d'altres coses, fruit en part de la teva empenta inicial, el curs 2018-2019 la UAB impartirà un Grau de Relacions Internacionals, el primer a una universitat pública catalana.

Moltes gràcies i una càlida enyorança!!!

L'ASSOCIACIÓ CATALANA DE SOLIDARITAT I D'AJUDA ALS REFUGIATS (ACSAR)

Antoni M. Lluch Rovira

Educador Social; exdirector de l'Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats (ACSAR) fins al 2003

ACSAR fou una de les iniciatives impulsades per en Josep Ribera més enllà del CIDOB, com a eina efectiva per donar suport a tots aquells que fugien dels seus països víctimes d'una persecució. La fundà el 1980, juntament amb altres personalitats enyorades i vinculades a la defensa dels drets humans a Catalunya, com en Felip Solé Sabarís, l'Agustí de Semir o en Joan Gomis, entre d'altres. L'Associació donava continuïtat a un treball iniciat per una Comissió de solidaritat adscrita a la Coalició Senatorial Entesa dels Catalans sorgida, després de les primeres eleccions democràtiques, el 1977.

Crec que aquesta iniciativa obeí a la seva concepció de què, a més d'estudiar el món com es fa en el CIDOB, calia també contribuir a canviar-lo, com va fer, també, des de la vessant de la cooperació internacional, de la solidaritat en la Lliga dels Drets dels Pobles o amb el mateix ACSAR.

La repressió a Xile el 1973 i anys després a l'Argentina i a l'Uruguai fou el desencadenant de la creació d'ACSAR, que complia una doble funció: l'ajuda i la solidaritat. L'ajuda en un pla individual, i la solidaritat en el terreny col·lectiu. En primer lloc, l'ajuda estava destinada a tots aquells exiliats que es trobaven en el nostre país i als que calia donar suport per assolir els seus drets més bàsics i elementals, en un moment en què el nostre país encara no tenia ni la Llei d'Asil i tot just havia signat algun conveni internacional de protecció.

Fou, per tant, un pioner, actuant i avançant-se a allò que la llei vindria a desenvolupar posteriorment, cercant vies per aconseguir la plenitud de drets per a tots els refugiats, oferint en l'associació serveis jurídics, d'acollida, laborals i sanitaris. Desenvolupà una important tasca d'incidència política per posar sobre la taula la problemàtica dels refugiats, reclamant solucions jurídiques i socials i teixint a casa nostra una xarxa d'acollida entre entitats i l'Administració fruit de la qual fou la creació del Servei d'Atenció a Immigrants Estrangers i

Refugiats (SAIER) de l'Ajuntament de Barcelona. Com moltes de les seves iniciatives, obeint a una realitat i empenyent per trobar solucions perdurables.

Però l'ACSAR també tenia una missió solidària. Tant important com acollir les persones perseguides i donar seguretat és contribuir a la lluita per tal que puguin tornar als seus països d'origen en democràcia i llibertat. D'aquí ve el fet de donar aixopluc als Comitès de Solidaritat, organitzar actes i gires internacionals amb aquells represaliats, establint relacions entre els perseguits i els grups polítics que, des d'aquí, podien donar suport i denunciar la repressió de les dictadures.

La tasca de l'ACSAR no acabà amb el restabliment de la democràcia als països de l'Amèrica Llatina, sinó que nous esdeveniments polítics a l'Orient Mitjà, a l'Àfrica i a l'Europa de l'Est, conduïren a consolidar l'entitat com a referent en l'acollida als refugiats.

Veient la crisi actual de refugiats arreu del món, i en què el nostre país hi té un paper tan poc encomiable, comprenem la vigència d'iniciatives com la d'en Josep Ribera en fundar ACSAR i la necessitat de mantenir aquell esperit d'anar més enllà del marc establert, del més fàcil i immediat i cercar noves vies d'ajuda sempre per endavant del marc reduït i estret que se'ns proposa. Potser mirant la situació actual és fàcil caure en el desànim o el pessimisme, certament hi ha raons. Però mirant endarrere, gairebé 40 anys des que va començar aquesta acció, recordem què teníem: dictadures arreu d'Amèrica Llatina, guerres a Centreamèrica, Europa dividida en dos blocs, els conflictes de la descolonització a l'Àfrica. Algunes d'aquestes situacions han estat superades i, sens dubte, les propostes, accions i iniciatives d'en Josep Ribera hi han contribuït, introduint aquestes temàtiques internacionals al nostre país, creant consciència solidària.

Rigoberta Menchu visita Barcelona: Dolors Renau, Francesca Munt, Josep Ribera i Rigoberta Menchú, 1994

INTEGRITAT I COHERÈNCIA

Carles Campuzano

President d'ACSAR i portaveu del Partit Demòcrata (PDeCAT)
al Congrés

No puc recordar amb exactitud quan vaig conèixer en Pep Ribera. Si que recordo que en aquells temps, a principis dels anys noranta, jo treballava a les ordres d'en Joan Vallvé, estret col·laborador del president Pujol i que exercia de director general d'Afers Interdepartamentals de la Presidència de la Generalitat. La Direcció General d'Afers tenia encàrrecs molt diversos i, per les raons que fossin, a mi se'm va demanar una nota sobre la possibilitat d'incorporar la Generalitat al Patronat del CIDOB. Fou aleshores quan vaig conèixer en Pep i, és clar, a la Cesca. Amb en Joan Vallvé coincidíem que valia la pena que la Generalitat s'hi incorporés. Finalment, el president Pujol desestimà la nostra proposta i la Generalitat tardà uns anys en entrar al Patronat del CIDOB. Una pena de temps perdut. I, certament, en aquella nota favorable, el caràcter d'en Pep va ser determinant, al costat és clar de la realitat i el potencial del CIDOB. Des d'aleshores he mantingut un vincle afectiu amb el CIDOB i un enorme respecte i valoració per la seva tasca.

Integritat i coherència són els dos valors que em venen al cap quan penso amb en Pep. Integritat i coherència que sempre em va transmetre, de manera modesta i gens ni mica pedant. I és que en Pep mai va cercar el reconeixement públic a la seva feina ni l'aplaudiment fàcil, sinó que simplement anava per feina. Un home intel·lectualment sòlid, però un home d'acció concreta i eficaç, ancorat a la realitat i convençut que les accions fonamentades en el coneixement són transformadores.

Fou de la seva mà que cap el 2005 em vaig integrar al Patronat de la Fundació ACSAR. I fou al seu costat que en vaig assumir la presidència l'any 2012.

En Pep havia estat fundador de l'Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda al Refugiat (ACSAR), cap a finals dels anys setanta. L'entitat pionera i degana en matèria d'asil i refugi a Catalunya, avui, per desgracia tan actual. La seva estada a Xile i la necessitat d'acollir les primeres persones que fugien del cop

d'Estat de Pinochet expliquen l'origen de l'entitat. M'expliquen que des de l'entitat Agermanament, pionera en aquest cas en matèria de cooperació internacional per al desenvolupament, en Pep Ribera facilità inicialment la sortida i posterior acollida de presos polítics xilens, sota l'excusa de l'obtenció d'una beca d'estudis a Espanya. I després fundà ACSAR. L'Antoni Maria Lluç segur que en parlarà amb més coneixement de causa que jo.

Recordo una de les darreres reunions de la Fundació ACSAR a les que en Pep va assistir com a patró que era. Estava preocupat per la incorporació al país de les noves generacions de catalans d'origen estranger. El fantasma de França i el fracàs de la seva política d'immigració el preocupava. I reclamà de la fundació no pas l'organització de seminaris, reunions i l'elaboració de papers sinó la presència activa i arrelada als barris per treballar a prop dels joves. L'acció com a resposta a uns dels grans desafiaments de la societat catalana del segle XXI, convençut com estava que, de nou, ens hi jugàvem una determinada idea de país.

Com a tants, la mort d'en Pep m'entristí. I una sensació una mica amarga em quedà: el no haver fet prou per al reconeixement del país al Pep Ribera en vida. Massa vegades a persones com en Pep només les recordem quan ens deixen. Tocarà mantenir viu el seu llegat, la seva empremta, el seu exemple: l'honestat en el capteniment, la coherència personal, la feina obstinada, el rigor en el treball, l'acció transformadora, la intel·ligència en la construcció d'equips, la defensa dels més humils i la de tots aquells als que no els hi reconeixem la seva veu.

LA SOFISTICACIÓ SENZILLA: El referent de generacions de cooperants per al desenvolupament

Joaquim Tres i Viladomat

Especialista principal en Integració i Comerç; coordinador del Grup d'Instruments Regionals del Sector d'Integració i Comerç, Banc Inter-Americà de Desenvolupament (BID), Washington, DC.

El desenvolupament és fruit d'una inversió i esforç col·lectiu de llarg termini. Defensar aquesta idea i la de què la cooperació solidària pot contribuir al desenvolupament són potser els ensenyaments principals que en Pep ens ha deixat a les generacions posteriors de cooperants i professionals del desenvolupament.

Però en aquest llegat, en Pep hi ha aportat també un conjunt de valors. Universalitat, solidaritat, tolerància, constància, innovació i reflexió autocrítica formen part de les eines per a un diàleg sincer (oposat al paternalisme) que permet als cooperants fer la nostra feina. La seva autoritat moral davant nostre no era necessàriament el seu coneixement teòric d'aquests conceptes, sinó que aquests havien estat destil·lats per la pràctica del treball comunitari inspirat en la pedagogia crítica d'en Paulo Freire. Generalment, aquest conjunt de valors no s'estudia a la Universitat, sinó que es transmet a partir de l'experiència pràctica. Generacions de cooperants tenim avui encara al Pep com el nostre referent i mentor amb la seva característica universalitat i sofisticació senzilla. I no només els cooperants que fan treball de camp: altres professionals del desenvolupament, fins i tot des de la banca multilateral, fem servir aquestes ensenyances. Sovint, encara ara, em pregunto què i com argumentaria en Pep en algunes circumstàncies en què em trobo sense antagonitzar amb les posicions contràries.

El CIDOB, no podia ser d'una altra manera, ha estat una caixa de ressonància d'aquesta manera d'entendre el desenvolupament i el món; per això, és avui essencial per entendre la universalitat i la solidaritat a la nostra societat. Acadèmics, mestres, estudiants, analistes, funcionaris, empresaris, activistes de la societat civil, polítics i, per descomptat, cooperants vàrem trobar una casa comú en el CIDOB, construïda amb la influència d'en Pep i d'altres pioners, junt amb l'empenta gerencial, modernitzadora i visionària de la Cesca Munt.

Què trobàvem en aquesta casa comú que encara avui és el CIDOB? Molts com jo hi vàrem trobar la nostra formació inicial en cooperació, la que no s'impartia a les universitats, la documentació que no es trobava a les biblioteques i, el més important, els valors i el suport per a ser un dia cooperants universals que féssim la diferència. En el curs de cooperació del CIDOB de 1988 al carrer de Llúria, abans de marxar cap a Perú, vaig aprendre moltes coses, algunes tècniques i d'altres no tant. L'advertiment d'en Pep de què «els cooperants teniu bitllet d'anada i tornada i les persones que intentareu ajudar no», m'ha acompanyat des de llavors. Al Perú de la hiperinflació que ens va tocar viure, puc assegurar que ningú no es podia permetre ni un bitllet d'anada. He repetit aquell advertiment -que encapsula quin és rol del cooperant i el respecte que ha de tenir per al coneixement local- a cinquantenes de cooperants a l'Amèrica Llatina que m'ha tocat supervisar. Al cap i a la fi, el cooperant sempre és un agent extern i acaba marxant algun dia.

El món de la cooperació per al desenvolupament és necessàriament controvertit; recursos humans i financers de fora pretenen ajudar a geografies humanes llunyanes físicament i culturalment. Aquesta empresa té detractors arreu i, a vegades, no els manca raó degut als resultats a voltes decebedors. Defensar tota una vida aquest món, amb esperit crític i sense desqualificar als altres com va fer en Pep, té el mèrit que ara li podem reconèixer perquè en vida no acceptava elogis.

Apart de coneixement i documents del món en desenvolupament i d'un conjunt de valors, vàrem trobar al CIDOB sempre l'acollida d'un mentor de coneixement sofisticat, però d'expressió senzilla amb qui compartíem els desafiaments tant del treball de camp com del de la interlocució amb les màximes autoritats del països on treballàvem. Sempre sorties del seu despatx -d'escriptori clàssic i amb una taula rodona i contemporània- del CIDOB, al carrer d'Elisabets, veient el problema, i sovint la solució, des d'un angle diferent. No perquè en Pep fos prescriptiu, sinó que tenia l'habilitat de que trobéssim la pròpia solució seguint l'enfocament del desenvolupament participatiu d'en Robert Chambers, amb qui no es coneixien personalment però amb qui compartien la mateixa inspiració.

En Pep Ribera, malgrat la seva edat, ens ha abandonat prematurament. La seva partida ens deixa en herència la responsabilitat de continuar divulgant entre les futures generacions de cooperants els valors de l'universalisme, la solidaritat, la tolerància i la comprensió de l'altre en aquest món convuls i incert; un món en el que pensar globalment i actuar localment és essencial per contribuir amb constància a la inversió i esforç col·lectiu que requereix el desenvolupament dels pobles. Aquestes són les idees en les quals en Pep Ribera ens insistia tant en les nostres visites a la casa comú. La pregunta que ens resta per respondre, però, és si els successors serem capaços de continuar i enfortir l'obra de pioners com el Pep Ribera amb la mateixa sofisticació senzilla. La tasca serà àrdua.

Cursos especialitzats a la seu del carrer Roger de LLúria

Som germans o no?

agermanament

**hi ha persones
que mengen**

**n'hi ha
que no mengen**

**i n'hi ha que no
deixen menjar**

agermanament

Diputació, 185, Pral. 1. - Teléf. 253 01 27 - Barcelona-11

agermanament

QUI LAPAYUN

**1ER CONGRÉS INTERNACIONAL
DE LA LLIGA PELS DRETS
I L'ALLIBERAMENT DELS POBLES**
8-11 DE DESEMBRE DEL 1977
PALAU DELS CONGRESSOS BARCELONA

Presentació de la revista "Afers Internacionals"

Intervenció del Rector de la Universitat de Barcelona, Dr. Badia i Margall

Així es pot dir un esdeveniment important a DUBOUCURIA, la revista de la presentació d'una nova publicació de la revista Afers Internacionals editada pel Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona (CIDOB).

El CIDOB viu la revista catalana amb la mateixa solidesa i amb la profunditat informativa, elaborant la informació, l'actual i la actualització.

El director del Centre d'Informació i Documentació Internacional de Barcelona (CIDOB) explica que la solidaritat amb les situacions de opresió e injustícia estan

absolutament condicionades més allà de les accions testimonials per la forma en com el Estado toma parte en la democratització de les estructures internacionals.

E CIDOB investiga las relaciones internacionales

El Centre d'Informació i Documentació Internacional de Barcelona ha iniciat un projecte de treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

Toda vez en el Agencament, (Foto: Xarxa Valls)

El director, Josep Ribera, destaca que el nou projecte ha estat desenvolupat amb un agencament "agencament" basat en la idea de treballar amb un grup de persones que treballen amb un objectiu comú.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

ADOP-B-TM 1979-80
Centre d'Informació i Documentació Internacional - Ferrer Miró
Llibre, 128 p. 1. Barcelona-27

Colección de documentos y mapas sobre los países más pequeños del mundo

Nueva sección del Centre Internacional a Barcelona. A partir de ahora, el Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona (CIDOB) publica una nova secció de documents i mapes sobre els països més petits del món.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

El CIDOB continua en la seva tasca de recerca i difusió de la informació internacional, amb un treball que té com a objectiu principal la recerca i la difusió de la informació internacional.

Referencia obligada

aparece el nuevo anuario del CIDOB

Este es el nuevo anuario del CIDOB, que aparece cada año. Contiene información sobre los países más pequeños del mundo, documentos y mapas.

3 de octubre de 1990, día de la unificación alemana.

CIDOB 1990
Guía del lector
Biblioteca CIDOB
Barcelona (España)
C/ Doctor Aiguader, 10
Tel. 33 93 555 11 11

Este es el nuevo anuario del CIDOB, que aparece cada año. Contiene información sobre los países más pequeños del mundo, documentos y mapas.

Este es el nuevo anuario del CIDOB, que aparece cada año. Contiene información sobre los países más pequeños del mundo, documentos y mapas.

El CIDOB es trasllada a un antic convent del centre de Barcelona

El ministre d'Afers Estrangers va ser ahir a Barcelona. I va tenir temps per visitar les obres olímpiques, presentar l'anuari del CIDOB, parlar amb la premsa, fer una conferència a l'Ajuntament i entrevistar-se amb el cos consular i representants empresarials. Tot un raid polític.

El ministre i el gran espectacle barceloní

El CIDOB publica un Anuari Internacional

Ramon Roca

El CIDOB (Centre d'Informació i Documentació Internacional de Barcelona) ha editat el primer Anuari Internacional CIDOB 1989 que és una peça clau per entendre la conjuntura, els actors i aquesta època de treball mundial d'aquesta època. Aquesta època de treball mundial d'aquesta època. Aquesta època de treball mundial d'aquesta època.

relacions exteriors d'Espanya, les relacions exteriors de la Comunitat Europea, la conjuntura internacional, els temes d'actualitat i diversos annexos.

La publicació és un vell anhel de la fundació que finalment s'ha traduït en una realitat. Una realitat que agafa cos i pes.

Per aquest motiu el CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

El programa d'aquests cursos pretén acostar la cadència conflictiva del món àrab als ciutadans catalans. Després es tracta la independència del món àrab islàmic. En una altra sessió s'abordarà el tema de l'integració islàmica.

A la dreta, la porta d'entrada dels nous locals del CIDOB al carrer d'Els Elisabets.

A baix, Josep Ribera, el director del centre, i una documentalista als locals del carrer d'Els Elisabets.

Aquest centre d'informació i documentació recull llibres i revistes de temes internacionals

El Centre d'Informació i Documentació Internacional de Barcelona ha llogat un edifici del segle XVI situat al carrer d'Els Elisabets, que té una extensió d'uns 1.500 metres quadrats. Les obres de condicionament dels locals nous s'acabaràn l'octubre.

Miquel Àngel Violan

BARCELONA. La presència del CIDOB al carrer de Llíria aviat serà un vestigi del passat. Cap al mes d'octubre es preveu que estiguin en condicions els locals nous d'aquest Centre d'Informació i Documentació Internacional de Barcelona.

Aquest edifici del segle setze amb grans finestres d'arc rebaixat està situat al costat de la Casa de Caritat, a pocs metres de la cèntrica plaça Universitat.

El nou local del CIDOB tenen una extensió de gairebé 1.500 metres quadrats, és a dir, quatre vegades més que l'actual seu al carrer de Llíria.

«Davant l'evident fallida d'espai físic que teníem, vam decidir l'edifici del carrer d'Els Elisabets que pertany a la Fundació Misericòrdia i que ocupava la Diputació de Barcelona», va explicar a l'AVUI Josep Ribera, director del CIDOB.

«En el nou centre hi haurà un saló d'actes per a cent persones, un servei de bar, una sala normal per a ordinadors i altres millores», va dir el director.

Actualment el CIDOB continua celebrant les seves activitats a la seu de Llíria i organitza ja alguns cursos als nous locals d'Els Elisabets. Un cop estiguin acabades les reformes d'aquest centre, el CIDOB abandonarà els locals de Llíria que ocupa des del 1978.

La nova seu va ser convertida dels francesos. Després va ser escola primària municipal i local de l'Institut del Teatre. Durant la invasió napoleònica va ser la seu del moviment ciutadà que lluitava contra l'Invasor francès. El que aleshores era un dipòsit d'armes i municions, aviat serà un dipòsit de llibres i documents internacionals sobre els conflictes i la pau.

Les sessions lectives es fan al novembre i desembre als centres cívics

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab

Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia

La política situació que viu actualment el món àrab i en especial el conflicte del golf Pèrsic són els temes d'uns cursos organitzats conjuntament per l'Ajuntament de Barcelona i el Centre d'Informació i Documentació Internacional a Barcelona (CIDOB).

El curs es completarà amb conferències i debats a partir de les notícies que sobre aquesta qüestió apareixen diàriament als mitjans de comunicació. Les diferents sessions seran impartides per licenciat en geografia i història, com ara Josep Oriol Pascual, especialista en estudis àrabs, com Ferran Llorente o Laura Feixà i Ferran Llorente com ara Carles Solé.

El curs es completarà amb conferències i debats a partir de les notícies que sobre aquesta qüestió apareixen diàriament als mitjans de comunicació. Les diferents sessions seran impartides per licenciat en geografia i història, com ara Josep Oriol Pascual, especialista en estudis àrabs, com Ferran Llorente o Laura Feixà i Ferran Llorente com ara Carles Solé.

El curs es completarà amb conferències i debats a partir de les notícies que sobre aquesta qüestió apareixen diàriament als mitjans de comunicació. Les diferents sessions seran impartides per licenciat en geografia i història, com ara Josep Oriol Pascual, especialista en estudis àrabs, com Ferran Llorente o Laura Feixà i Ferran Llorente com ara Carles Solé.

Els serveis del CIDOB

- Seu principal: Roger de Llíria, 125, Jr. (Diagonal), 08037-Barcelona. Telèfon: 215 89 49.
- Seu secundària: Elisabets, 12-14, Barcelona. Tel: 302 64 95. Serà des d'octubre la seu principal i única.
- Organització jurídica: és una fundació cultural formada entre altres, pel ministre espanyol d'Afers Estrangers, l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona i les Universitats catalanes.
- Fons documental: és la principal biblioteca i hemeroteca barcelonina sobre temes internacionals.
- Especialització: les relacions internacionals, els països del Tercer Món i els conflictes i la pau.
- Activitats: cursos i seminaris sobre temes internacionals. Conferències i debats.
- Horari: de dilluns a divendres: de les 10.30 a les 13.30 i de les 17.30 a les 20.30 (biblioteca i fons documental).
- Societat: Pagues una quota anual de 3.500 pessetes. La quota de col·laboració és de 5.000 pessetes. Els socis es beneficien de descomptes en els cursos i seminaris del centre.
- Publicacions: la revista CIDOB.

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

Empaparse de política

Varias fundaciones estudian el panorama internacional

JORDI MONTANER

Aunque los años pasan con rapidez, nunca es tarde para volver a analizar algunos acontecimientos que ocurrieron hace algunos decenios. Y es que la importancia de muchos de estos acontecimientos los requiere. En concreto, la velocidad que han alcanzado los países de la Europa del Este para desbaratar sus respectivos regímenes provoca el interés de muchos personas por hacer una lectura de la historia y de la política internacional que han concretado, la velocidad que han alcanzado los países de la Europa del Este para desbaratar sus respectivos regímenes provoca el interés de muchos personas por hacer una lectura de la historia y de la política internacional que han concretado.

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

VIVIR EN BARCELONA | 4

PAISAJES CON FIGURAS

JOSÉ MARTÍ GÓMEZ

Pep Ribera, de Agermanament al Cidob

El CIDOB organitza cursos gratuïts sobre el món àrab. Les classes finalitzaran amb un viatge a Tunísia.

Falta articulació entre fons de pensament

Falta articulació entre fons de pensament

ELISABETS

LA CALLE DE «MOSEN» BORA • LAS ISABELAS • PÉREZ DE VALDIVIA • LA MISERICORDIA • EL INSTITUTO DEL TEATRO • VECINOS DE REGOCIÓN • LA MISERICORDIA MUSICAL • OASIS DE BARCELONA

La ciudad, palmo a palmo. El viaje de descubrimiento que este año se realiza en la ciudad de Barcelona...

EL SUPLEN DEL REY. El rey Juan Carlos I, en su calidad de jefe del Estado...

RAZÓN DE UN FOMENTO. Sobre los planes de un nuevo edificio que se proyecta en la ciudad...

ENTRE DOS PLAZAS. La plaza de España y la plaza de San Jaume...

TEMPORES DE PASADIS. El pasado y el presente de la ciudad...

LA CARIDAD ENTRE LIMONEROS. La caridad y la ayuda social en la ciudad...

UN NUEVO ENIGMA MUSICAL. La música y el arte en la ciudad...

PHILIP AUTOR. El autor y su obra en la ciudad...

FRANCO. La guerra y la memoria en la ciudad...

EL INST TUTU CREC. El teatro y la cultura en la ciudad...

OTROS VECINOS ILUSTRES. Otros vecinos y personajes de la ciudad...

EL MAESTRO LORRIS. El maestro y su arte en la ciudad...

DEL 4 DE JUNIO AL 4 DE JUNIO. El día y la noche en la ciudad...

FERIA MUNDIAL DE NEW YORK. La feria y el mundo en la ciudad...

CATALUNA/Barcelona. La ciudad y el mundo en la ciudad...

En el marco de «ExpoCultura». La cultura y el arte en la ciudad...

Presentación de la revista «Afers Internacionals» de edición bilingüe.

Los hechos. Sin subvención. El CIDOB y su trabajo en la ciudad...

Por un permanente foro franco-español. El foro y la cultura en la ciudad...

De un inveterado complejo de inferioridad, el español ha pasado a un cierto tipo de autoconciencia que puede resultar tan perniciosa como aquél.

Este es el momento de que el país sea como una gran fiesta política en que se abra al convencimiento de que este es el tiempo de todas las miradas. Luego, cuando se va por delante de distinta manera, sobre todo en estos tiempos de ferocidad competitiva.

En Francia, sin ir más lejos, sigue teniendo de España la idea de un país de emigrantes, es decir, subdesarrollado, que vive principalmente del sol y del turismo. Esto no lo digo yo, lo afirma el profesor de la Sorbona René Girault, que atribuye al emigrante de esta superficial imagen el pensamiento del mundo entero.

La opinión pública cuando de ideas misteriosas, cuando de sencillas más penetrantes, y cuando de cambios de mentalidad es bastante lento.

De que los cambios políticos. De que el profesor Girault, según el profesor Girault, la incapacidad del francés es el principal grupo responsable para comprender el fenómeno del post-franquismo, ni siquiera el diálogo franco-francés.

Este es precisamente el tema de clausura del encuentro que este catalán importante de Europa, con el subsecretario de Asuntos Exteriores, Fernando Perpiñá-Robert.

Lo que no ofrece dudas es que el diálogo debe ser permanente, y que Barcelona es el punto de encuentro natural por sus características de ciudad abierta y de tradición ciudadana, como por su futura incidencia en la Europa del Sur.

El CIDOB (Centro de Información y Documentación del Tercer Mundo) se ha encontrado con un importante chasco cerca de una de sus oficinas más importantes de ahorro catalanes.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos.

Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

José Ribera

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

La CEE ens lligarà més a la Catalunya Nord

Barcelona. Carles Gasòliba, diputado de la Minoría Catalana, presidente del Patronat Català Pro Europa, manifiesta ante el Ingreso d'Espanya a la CEE...

Diari de Barcelona

LA CARNISSERIA / Francesc Burguet Ardiaca

JOSEP RIBERA

La guerra, a la cantonada

«L'ocupació, només havia de ser temporal o ja hi havia la intenció d'annexió, o això ho va precipitar l'actitud dels EUA?»

«En principi, crec que Hussein no ho havia previst. Però la resposta condescendent dels EUA va provocar que...»

«El que hi havia i hi ha una sèrie de conflictes, nerviosos i més plòvids, de conflicte que s'arrossega des de fa temps, simplement per espèl, i a més és fàcilment manipulable.»

«Conflictes només interna...»

«Hi ha també les ambicions de liderat de Hussein. A part, l'Iraq està molt endarrerit, sobretot amb Kuwait, i si hi hagués no li hauria costat de pagar. A més, preveig que...»

«Europa, ha fet el ridícul. No en diria ridícul. Ha demostrat el que és una situació no unitària. S'hauria mogut, però no...»

El Tercer Món, a l'abast de Barcelona

«Per a l'abast de les persones, el tercer món és un món molt interessant, molt singular i molt ric. Més que el que se li ha donat...»

«El CIDOB (Centre de Informació i Documentación del Tercer Món) se ha encontrado con un importante chasco cerca de una de sus oficinas más importantes de ahorro catalanes...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

«El CIDOB, que preside el doctor Sotolosa y Humbert y cuenta en la vicepresidencia al señor Sotolosa y Humbert y representación en sus vocales y en personas profesionales y representantes de las más importantes entidades y organizaciones en demanda de subvenciones para seguir adelante con sus objetivos...»

JAIME ARIAS

PUBLICACIONS

logaritas
liberes
politics

observatori
Ori de crisis

CIDOB-TM

CIDOB

MASTER
EN ESTUDIS
INTERNACIONALS

CIDOB
PROGRAMA
DE POSTGRADUAT

CURSOS DE TEMES
INTERNACIONALS

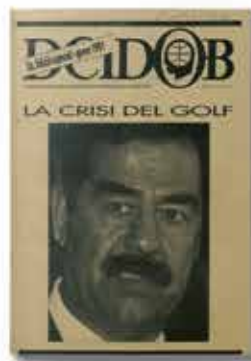
REVISTA
DCIDOB

Fundació
CIDOB
CATALOG
DE PUBLICACIONS
1998

CIDOB
CENTRE D'INFORMACIÓ I
DOCUMENTACIÓ INTERNACIONALS
A BARCELONA

- Centre de recerca i informació sobre la situació internacional i sobre les problemàtiques relacionades amb el desenvolupament, l'entorn i el consum.
- És un centre d'informació i documentació internacional a Barcelona.
- És un centre de recerca i informació sobre la situació internacional i sobre les problemàtiques relacionades amb el desenvolupament, l'entorn i el consum.
- És un centre de recerca i informació sobre la situació internacional i sobre les problemàtiques relacionades amb el desenvolupament, l'entorn i el consum.

Lloc: 194, 11 Tel: 2000 00

CIUTADÀ PEP RIBERA

Lídia Santos i Arnau

Professora titular de Dret Internacional Privat, UAB (jubilada);
expresidenta de l'Associació Catalana de Juristes Demòcrates
i exdiputada del Grup Socialista al Parlament de Catalunya

Vaig conèixer en Josep Ribera a finals dels vuitanta, no sé exactament en quin moment, però sí el motiu, com ara explicaré. Ell era ja una persona reconeguda i el seu Centre de Documentació i Informació Internacionals, el CIDOB, una institució de prestigi. Jo era en aquell moment una professora de Dret Internacional Privat que tot just havia accedit a Titular d'Universitat i portava treballant en temes d'immigració des del 1985, quan s'aprova la primera llei moderna d'estrangeria i moment també en què s'iniciava un fort procés immigratori cap a Espanya.

Aquest va ser el motiu de la nostra trobada i la causa de la nostra intensa, fructífera i cordial col·laboració durant gairebé dues dècades. També de la nostra amistat.

Cal entendre el moment –els anys noranta– i cal entendre el paper cabdal que va jugar en Pep Ribera al front del CIDOB i la seva relació amb ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats), en aquells temps tan difícils com apassionants. En Pep va contribuir a la comprensió del fenomen complex que significava l'arribada continua de persones immigrants; així, va ajudar a facilitar la seva acomodació social i a preservar la convivència.

No era un objectiu fàcil, només calia mirar al nostre voltant, a França sense anar més lluny, per saber que el repte era gran i ple de riscos. Però la realitat és que les institucions catalanes, públiques i privades, es varen posar les piles i Catalunya va bullir: ajuntaments, diputacions, sindicats, universitats, la Secretaria d'Immigració creada pel Govern, centres i associacions diverses, com també, i de manera destacada, el CIDOB. Totes elles es van posar en marxa amb jornades, seminaris, cursos, publicacions, projectes, programes, polítiques –des de formació de mediadors a una llei de Barris impulsada pel Govern el 2004 per actuar a favor de la dignificació de zones en risc, etc. Aquesta feina conjunta va acabar determinant que, tot i les grans dificultats, l'arribada de més de 1.500.000 persones de procedències ben

diverses en deu anys es fes de manera prou raonable i sense tensions desbordants.

En tot aquest panorama efervescent, el paper d'en Josep Ribera fou inestimable. La seva posició i la seva experiència prèvia li permetien veure ràpidament la transcendència del que estava passant, i cal destacar la seva capacitat de promoure i organitzar al sí del CIDOB seminaris, jornades, cursos i màsters sobre el fet de la immigració, abordant-lo des de totes les seves dimensions i angles –legals, socials, demogràfics, antropològics, sanitaris o religiosos–, en un abordatge holístic, com diríem ara, al que res no escapa.

El seu tarannà li va permetre aplegar al voltant del CIDOB a la majoria d'experts que, a Catalunya o arreu d'Espanya, treballaven aquests temes sigui en el marc teòric o en la vessant pràctica, en l'Administració o en les associacions d'immigrants o per a immigrants, i crear les sinèrgies per a què els dos camps es trobessin i fessin intercanvi de reflexions i d'experiències, que treballessin plegats. També la munió d'experts internacionals amb els que ens va facilitar l'inestimable intercanvi de visions i experiències. Amb tot, el seu llegat no quedaria complert si, a més a més, no tinguéssim en compte a tota la gent formada en aquests cursos, alguns dels quals són avui valuosíssims experts de referència al nostre país.

Tot plegat constituí una xarxa de seguretat, invisible però consistent, ben necessària per a poder bastir –en el marc d'una societat que es descobria amb neguit diversa– una societat prou cohesionada. Continuar aquest camí, en el que mai està tot acabat ni tot dit, és cosa necessària en els temps actuals.

En Pep Ribera, cal dir-ho, va ser una d'aquestes persones especials que honoren amb lletres grans la condició de ciutadà.

Capella dels Infants Orfes, locals de Cidob

GRUP DE REFUGIATS I ESTRANGERS DEL CONSELL MUNICIPAL DE BENESTAR SOCIAL (CMBS)

Eulàlia Vintó

Extint d'alcalde, Ajuntament de Barcelona; catedràtica jubilada de la Universitat de Barcelona

L'Ajuntament de Barcelona va aprovar l'any 1986, a més de la descentralització en deu districtes, un Reglament de Participació Ciutadana, pioner en el seu temps, amb la voluntat explícita de convertir la ciutadania en protagonista del canvi social. En aquest marc, la tercera tinència d'alcaldia, responsable de benestar social, impulsà la creació del Consell Municipal de Benestar Social que es formalitzà l'any 1988.

El Consell funcionava, i funciona, en plenari, permanent i grups de treball. El plenari inclou un centenar de persones, representants al nivell màxim de les organitzacions polítiques, empresarials, sindicals, professionals, acadèmiques, socials, incloses la fiscalia, la judicatura, l'església catòlica i les obres socials de les caixes d'estalvi, a més de persones expertes. En els grups de treball unes tres-centes persones, any rere any, i procedents dels mateixos àmbits, han dedicat el seu saber i el seu temps, de forma benèvola, a omplir de contingut els tres objectius del Consell: promoure la cultura del benestar, validar les línees d'actuació social municipal i fomentar la concertació entre agents públics i privats.

El grup de treball sobre refugiats i estrangers es constituí des de l'inici del Consell i fou un dels més actius i creatius sota la direcció i l'impuls entusiasta d'en Josep Ribera. Si llavors ja era imprescindible -amb només un 2% de població immigrant estrangera- reflexionar i elaborar polítiques i recursos adreçats a aquestes persones, triar la persona experta resultava molt senzill: en Pep, responsable d'ACSAR (Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats) i gran coneixedor de la realitat social i de la legislació, home ferm i dialogant i incansable promotor d'idees i solucions als problemes que s'anaven generant.

L'havia conegut personalment uns mesos abans, quan en Jordi Borja el portà al meu despatx per parlar del procés de col·laboració entre ACSAR, Creu Roja i l'Ajuntament, i millorar

Liurament de la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona a Josep Ribera, 2007

el mecanisme d'acolliment dels estrangers refugiats i immigrants. D'aquella primera trobada se'n derivaren moltes més i, també, la seva acceptació, quan li vaig fer la proposta, de dirigir el grup del Consell. La va exercir molt temps i, un cop l'any, feia sentir, en el Saló de Cent, en la sessió plenària, la seva veu autoritzada i punyent que, tot i reconeixent els avenços assolits, proposava noves línies d'actuació i reclamava la realització dels compromisos anteriors.

Per a mi, permeteu-me una anècdota personal, la seva continuïtat en el Consell és la millor prova de l'eficàcia d'aquest organisme: quan va començar el segon any de treball, en la primera reunió de la Comissió Permanent, en Pep va demanar la paraula i digué: «Mira, Lali, totes i tots nosaltres hem treballat tot un any i hem fet propostes a l'Ajuntament i a d'altres administracions. Hem fet la feina que ens demanareu, ara, us toca a vosaltres. Si dins d'un any heu dut a terme algunes de les nostres propostes, continuarem oferint el nostre saber i el nostre temps a la ciutat, si no, tothom té molta feina i millors maneres de passar l'estona». Com vaig recordar el dia que l'Ajuntament li lliurà, ben merescudament, la Medalla d'Or de la Ciutat l'any 2006, ell encara hi era, el Consell havia assolit la majoria d'edat i l'Ajuntament honorava el seu compromís.

Un únic exemple de resultats: el Servei d'Atenció als Immigrants, Estrangers i Refugiats (SAIER), en funcionament des de l'any 1989 i amb la participació dels fundadors, ACSAR i Creu Roja, i del Col·legi d'Advocats, el CITE (Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers) de CCOO i AMIC (Associació d'Ajuda Mútua d'Immigrants a Catalunya) d'UGT sota l'empara i el finançament de l'Ajuntament de Barcelona. Entre altres reconeixements, fou considerat una bona pràctica per la Unió Europea l'any 2014 i també el seu model fou aprofitat i imitat per diverses ciutats del nostre país. Una de les múltiples obres d'en Pep Ribera, amb el seu segell, eficaç i sense escarafalls, accessible per a les persones més necessitades i capaç d'adaptar-se al ritme canviant de la societat, concertant tant amb el sector públic com amb el privat.

PEP RIBERA, SIEMPRE A NUESTRO LADO

Xulio Ríos

Presidente de Honor del Instituto Galego de Análise e Documentación Internacional (IGADI) y director del Observatorio de la Política China

La impresión que siempre me dejó el contacto y la relación con Pep es la de una persona excepcionalmente militante, generosa y entrañable. Quienes desde el otro extremo de la península admirábamos el ejemplo que representaba el modelo CIDOB, encontrábamos en Pep la comprensión y la empatía propias de quien sabe el inmenso esfuerzo que supone poner a andar proyectos como este desde abajo, tantas veces a contracorriente si pones el acento en la independencia.

A Pep me lo he imaginado en muchas ocasiones como un discreto y afanoso cantero, picando piedra con tanto tesón como sentido de futuro. Como decía nuestro Castelao en un dibujo icónico: «no le pongáis chatas a la obra mientras no está acabada. El que crea que va mal que trabaje en ella, hay sitio para todos». Y en gran medida el CIDOB es su obra y la de todos los que en ella han colaborado.

Yo encontré siempre en Pep innumerables coincidencias a la hora de evaluar muchos aspectos de la realidad internacional, de imaginar proyectos y propuestas que pudieran contribuir a un mejor entendimiento cívico de nuestro entorno, de generar una mayor sensibilidad hacia esos temas que tomaban carta de naturaleza en nuestras agendas en un momento en que asomaba una gran convulsión global.

La trayectoria de Pep, con sus ambiciones y su experiencia, representaba en sí misma una hoja de ruta que advertía y orientaba a la vez. El CIDOB siempre iba un paso por delante y su capacidad para desatar procesos y tejer redes estaba fuera de toda duda. Esa cultura, hoy tan en boga, tenía su antecedente en militancias previas en las que Pep combinó renuncias con propósitos colectivos de los que hoy nos hace sentirnos plenamente orgullosos.

Aunque las realidades, orgánicas y contextuales, de ambas entidades, CIDOB e IGADI, eran bien distintas, nunca hubo dificultad para sincerarnos, intercambiando abiertamente experiencias e información, apoyándonos mutuamente para cuanto fuere menester. Ese proceso aportó un enorme valor cualitativo al propósito de configurar un centro de estudios internacionales en Galicia. La templanza que transmitía Pep ayudaba a cargar pilas a quienes la hostilidad ambiental conminaba una y mil veces a tirar la toalla ante la falta de complicidad encontrada. Pep estaba a nuestro lado siempre que se le necesitaba. Por eso, más que cualquier otra experiencia similar en la península, activa o no a día de hoy, la del CIDOB supuso siempre un referente inexcusable para nosotros.

En materias tan diversas como la cooperación internacional al desarrollo, la crisis y transformación de América Latina, la transición en el cosmos soviético y en Europa central y oriental o incluso en la acción exterior de las entidades subestatales, áreas de especial prioridad y atención para IGADI, Pep, en virtud de su dilatada experiencia, tenía siempre una sugerencia enriquecedora o un matiz oportuno que hacer. Cuando nosotros decidimos apostar por los estudios chinos, fuimos también al encuentro del CIDOB para establecer sinergias y Pep nos brindó la ayuda precisa para avanzar por dicha senda, apoyándose en criterios y personas que siempre nos fueron de mucha ayuda.

En el área de análisis y publicaciones, Pep dejó también su impronta para fomentar y asegurar un intercambio y una colaboración mutuamente provechosa, un aspecto siempre fundamental en nuestro marco de actuación.

En Pep, como persona, encontré siempre un aliado natural, una sensibilidad comprometida, una vitalidad envidiable, una vocación inseparable de su trayectoria de servicio a los demás, al bien común, a una realidad que aspiraba a transformar con ideas de justicia, de libertad, de igualdad y de dignidad, nutridas e interiorizadas en los años oscuros. El CIDOB era y es expresión de ese compromiso más amplio, como él quiso, y ese ideario de origen aporta un sello diferenciador que importa preservar.

ACTOR DE LA «ESPERANZA INTERCULTURAL»

Mohammed Nouredine Affaya

Profesor de Filosofía, Universidad Mohammed V (Rabat)

Decir que Josep Ribera encarnó las virtudes del corazón y de la mente es una obviedad para quienes lo conocieron. Era realmente una fuerza tranquila, poseía una mente muy abierta, así como sentido de acogida y hospitalidad. El Otro era, para él, un recurso, una oportunidad y una riqueza. Su modestia era impactante y su altruismo singular. Combinó, a la vez, los valores del que escucha y del que actúa.

Tuve la oportunidad de conocerlo por primera vez en 1993, gracias a mi amiga Yolanda Onghena. Ella me había invitado a CIDOB ese año para participar en los cursos de Máster que esta institución organizaba para los estudiantes y las personas que buscaban conocimiento y descubrimiento intelectual. Tuve la suerte de venir a CIDOB después de un encuentro insólito e inesperado con Yolanda en Hammamet (Túnez) en 1992, con motivo de una conferencia internacional, organizada por la Asociación Árabe de Sociología, dedicada a «la imagen del Otro», que fue un tema candente después de la segunda guerra del Golfo liderada por Estados Unidos contra Irak. Esta fue tanto un evento estratégico relevante como un choque *cultural* que reactivó las dicotomías: Oeste/Este, modernidad/islam, derecha/violencia, identidad/diferencia. No sabía que la carta de invitación de Yolanda después de esta conferencia abriría una perspectiva intelectual extraordinariamente rica de reuniones, eventos culturales e intercambios en torno a las cuestiones de la imagen del Otro, de lo intercultural, la globalización, la justicia y los medios. Algo que me permitiría acercarme a Josep Ribera con quien tejí, poco a poco, una verdadera relación de estima y de simpatía compartidas.

Gracias a los cursos impartidos en el marco de los seminarios, Josep Ribera y Yolanda decidieron publicar una parte, en 1995, en una edición bilingüe español/catalán y catalán/árabe bajo el título: *Occidente en el pensamiento árabe moderno*. Esta primera iniciativa dio a luz a un desarrollo fantástico de intercambio intelectual entre los pensadores e investigadores de ambos lados del Mediterráneo como parte del «espacio de comunicación intercultural», propuesto y dirigido por Yolanda Onghena y apoya-

Josep Ribera y Mohammed Noureddine Affaya,
Casba de los Udayas, Rabat, 1996

do con entusiasmo por Josep Ribera. Estoy convencido de que aquellos que participaron en las reuniones organizadas por este espacio/red recordarán siempre los intensos momentos de intercambios, debates de ideas y de convivialidad. En ese sentido, los números de *Revista CIDOB d'Afers Internacionals* reflejan la riqueza y diversidad de los temas abordados por los participantes, ya sea en Barcelona, en Rabat, en Toulouse o en Gante. Pero era Barcelona la plataforma clave de esta red gracias a la determinación de su animadora y a la complicidad institucional y el compromiso personal de Josep Ribera.

Por todo ello, considero que este hombre excepcional dio un significado particular a CIDOB, trabajando para la creación de espacios de encuentro entre hombres y mujeres de ciencia y cultura. Creyendo en la relevancia de las ideas para hacer avanzar las cosas, obró para fomentar las condiciones que permitirían invitar a las grandes figuras del pensamiento en todo el mundo. Porque, según él, la palabra y el compromiso son inseparables y las ideas deben encarnarse en el rastro que dejan y en acciones.

Por último, Josep Ribera hizo de CIDOB –y fui testigo de ello desde 1993 hasta 2010– un lugar de producción de ideas sin ninguna pretensión de constituir un llamado «think tank». Creía firmemente en la necesidad de integrar la dimensión cultural a la comprensión del mundo de hoy y a la apreciación de la gravedad de los conflictos en nombre de consideraciones étnicas y culturales. Desde su punto de vista, esta comprensión permite evitar los dramáticos desajustes que experimentan ciertas partes del mundo en nombre de las diferencias culturales, de intereses descontrolados, de manipulación política de las identidades y de estrategias extremas.

HOMBRE DE PAZ EN TODA LA EXTENSIÓN DE LA PALABRA (Ribera y el Raval)

Nuria Paricio

Patrona fundadora y exdirectora de Tot Raval; directora de Barcelona Oberta

La Fundación Tot Raval nació en 2002, pero ya desde el 2000, un grupo de personas –entre los que también se encontraba Josep Ribera– empezamos a trabajar en una idea loca, esto es, en crear un espacio, una organización (no sabíamos muy bien qué tenía que ser) que uniera a todos los colectivos y organizaciones, empresarios, comerciantes, vecinos, centros culturales, educativos, etc., del Raval para trabajar juntos por un proyecto: tejer complicidades para mejorar el barrio y la calidad de vida de sus habitantes.

Era un momento complejo. El tejido social del barrio estaba cambiando muy rápidamente: por un lado, los jóvenes que apostaban por el Raval, por los cambios culturales que estaba sufriendo; por el otro, la inmigración que estaba llegando al barrio y empezaba a formar parte de nuestro paisaje, en las escuelas, en los comercios, en las viviendas; y, finalmente, los vecinos de siempre, los de toda la vida, los que no se fueron del barrio en los momentos duros de la droga y la marginalidad, los que vieron cambiar el barrio física y socialmente y que veían cómo sus calles y sus edificios se llenaban de gentes de otros países, con otras lenguas, con otros olores, con otras culturas. Era un cóctel difícil de gestionar.

Fue entonces cuando ese grupo de locos soñadores pensamos que si conseguíamos sentar entorno a una mesa a todos estos actores alrededor de un único objetivo, haríamos del Raval un barrio modelo, modelo de convivencia, de trabajo comunitario, un barrio donde nadie se sintiera de fuera.

Josep Ribera fue en aquellos momentos un puntal para nosotros: su dilatada experiencia en la gestión de conflictos, primero en Chile, donde llevó a cabo tareas de ayuda y de integración social en barrios marginales, después en ACSAR (Asociación Catalana de Solidaridad y Ayuda al Refugiado), hacía de él una persona comprometida con la justicia social, la democracia y los derechos de los pueblos. Era el hombre

El CIDOB es trasllada a un antic convent del centre de Barcelona

A la dreta, la porta d'entrada dels nous locals del CIDOB al carrer d'Elisabets. A baix, Josep Ribera, el director del centre, i una documentalista als locals del carrer Llíria

Aquest centre d'informació i documentació recull llibres i revistes de temes internacionals

El Centre d'Informació i Documentació internacional de Barcelona ha llogat un edifici del segle XVI situat al carrer d'Elisabets, que té una extensió d'uns 1.500 metres quadrats. Les obres de condicionament dels locals nous s'acabaran l'octubre.

Miquel Àngel Violan

BARCELONA — La presència del CIDOB al carrer de Llíria aviat serà un vestigi del passat. Cap al mes d'octubre es preveu que estiguin en condicions els locals nous d'aquest Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Els locals nous són, ni més ni menys, que les dependències d'un antic convent de frares situat al número 12-14 del carrer d'Elisabets, al barri del Raval de Barcelona. Aquest edifici del segle setze amb grans finestres d'arc rebaixat està situat al costat de la Casa de la Caritat, a pocs metres de la cèntrica plaça Universitat.

Els nous locals del CIDOB tenen una extensió de gairebé 1.500 metres quadrats, és a dir, quatre vegades més que l'actual seu al carrer de Llíria.

«Davant l'evident falta d'espai físic que teníem, vam decidir llogar l'edifici del carrer d'Elisabets que pertany a la Fundació Misericòrdia i que ocupava la Diputació de Barcelona», va explicar a l'AVUI Josep Ribera, director del CIDOB.

«En el nou centre hi haurà un saló d'actes per a cent persones, un servei de bar, una sala només per a ordinadors i altres millores», va dir el director.

Actualment el CIDOB continua celebrant les seves activitats a la seu de Llíria i organitza ja alguns cursos als nous locals d'Elisabets. Quan estiguin acabades les reformes d'aquest centre, el CIDOB abandonarà els locals de Llíria que ocupa des del 1978.

La nova seu va ser convent dels frares agustins. Després va ser escola primària municipal i local de l'Institut del Teatre. Durant la invasió napoleònica va ser la seu del moviment ciutadà que lluitava contra l'invasor francès. El que aleshores era un dipòsit d'armes i municions, aviat serà un dipòsit de llibres i documents internacionals sobre els conflictes i la pau.

Els serveis del CIDOB

- **Seu principal:** Roger de Llúria, 125, 1r. (Diagonal), 08037-Barcelona. Telèfon: 215 89 49.
- **Seu secundària:** Elisabets, 12-14, Barcelona. Tel: 302 64 95. Serà des d'octubre la seu principal i única.
- **Organització jurídica:** és una fundació cultural formada entre altres, pel ministeri espanyol d'Afers Estrangers, l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona i les Universitats catalanes.
- **Fons documental:** és la principal biblioteca i hemeroteca barcelonina sobre temes internacionals.
- **Especialització:** les relacions inter-

nacionals, els països del Tercer Món i els conflictes i la pau.

- **Activitats:** cursos i seminaris sobre temes internacionals. Conferències i debats.
- **Horari:** de dilluns a divendres: de les 10.30 a les 13.30 i de les 17.30 a les 20.30 (biblioteca i fons documental). Hi ha servei de fotocòpies.
- **Socis:** Paguen una quota anual de 3.500 pessetes. La quota de col·laborador és de 5.000 pessetes. Els socis es beneficien de descomptes en els cursos i seminaris del centre.
- **Publicacions:** la revista CIDOB-

Afers Internacional i dossiers i butlletins especialitzats.

- **L'anècdota:** L'edifici de Llúria, 125, va ser habitat per la burgesia catalana del segle XIX. En aquest edifici va néixer l'economista Antoni Serra Ramoneda, ex-rector de la Universitat Autònoma de Bellaterra.
- **La curiositat:** El disseny arquitectònic de l'edifici en general i l'ascensor amb seient típic de l'Eixample barceloní, en particular.
- **La confiança:** Aquest edifici és un dels espais urbans més admirats per l'alcalde de Barcelona.

tranquilo que nos ayudó a diseñar y a soñar el Raval de la convivencia.

El CIDOB se convirtió en nuestra casa y Josep Ribera en nuestro anfitrión. Allí hacíamos las reuniones en las que imaginábamos el futuro del barrio y diseñábamos la arquitectura de esa nueva organización. Juntos fuimos llamando a todas las puertas, invitando a participar a todos en este sueño, invitando a las organizaciones de inmigrantes a sumarse. Juntos pensamos en proyectos en los que se visualizara la pluralidad del barrio, proyectos que sumaran varias organizaciones, proyectos sociales, culturales, de dinamización económica, educativos, etc.

Recuerdo que la prensa nos preguntaba si hacíamos proyectos para inmigrantes, y nuestra respuesta era no, porque nosotros hacíamos proyectos para el barrio. Era la enseñanza de Josep; él siempre nos decía que nadie era inmigrante, todos éramos o vecinos, padres o comerciantes, y que teníamos que trabajar con aquello que nos unía. Y que cuando sientas alrededor de una mesa a unos comerciantes pakistaníes con otros catalanes, todos acaban viendo que lo que les une es más que lo que les separa, y terminan trabajando juntos para mejorar sus negocios, sus calles, pensando en acciones que les beneficiarán a ambos... y así fue. No había gente de aquí y de allá, había *ravaleros* mejorando el barrio.

He de decir que fue un auténtico lujo contar con él en todos aquellos años y, por supuesto, con otras muchas personas, pero Josep, con su semblante tranquilo, tan seguro de lo que teníamos que hacer, tan convencido de que el Raval tenía que ser EL MODELO, fue quien nos ayudó, nos enseñó y nos acompañó hasta que se marchó de CIDOB.

CIDOB I IBEI: UN PROJECTE COMPARTIT

Jacint Jordana

Catedràtic de Ciència política i de l'Administració,
Universitat Pompeu Fabra; director, Institut Barcelona Estudis
Internacionals (IBEI)

Vaig conèixer en Pep cap a l'any 2000, quan em varen proposar ser el responsable del programa sobre l'Amèrica Llatina del CIDOB. Des de les primeres converses, em va deixar molt impressionat. Poca gent havia conegut que tingués un coneixement de la regió des de perspectives tant diverses: des del món de la cooperació descentralitzada, des de la formulació de la política exterior, des de la pròpia experiència del treball en el territori, i tantes d'altres. Em vaig sentir encuriós per saber més de la seva vida, de la seva llarga estada a Xile, dels orígens del CIDOB i la seva evolució els anys vuitanta i noranta; de les dificultats per sobreviure en un entorn molt difícil institucionalment, en un temps en el que els temes internacionals no deixaven de ser una anècdota entre les prioritats del país. Vaig aprendre molt d'en Pep, de la seva paciència, de la seva visió transversal, però alhora centrada en el nucli d'allò que era el més important, i, sobretot, de la seva passió incondicional per fer el bé, per fer-ho el millor possible per a tota la comunitat i per lluitar incansablement per aconseguir-ho.

L'any 2005, quan em varen proposar assumir la direcció de l'IBEI, aquest tot just arrencava, amb un màster en relacions internacionals de caràcter interuniversitari. No era un repte senzill: la seva natura singular, com un projecte compartit entre les universitats públiques de l'àrea de Barcelona i el CIDOB –que exercia d'institució impulsora–, i alhora, les expectatives que despertava, per fomentar la recerca i la formació avançada en relacions internacionals, ho feien tot plegat molt complicat. En impulsar l'IBEI, quan aquest encara estava començant a néixer, el suport, l'ajuda i la intuïció d'en Pep varen ser molt importants per a mi. Recordo la conversa que vaig tenir amb ell, abans d'acceptar la direcció de l'IBEI, quan em va animar a assumir aquesta responsabilitat. Junts vàrem creure en l'IBEI com un projecte que podria adquirir la seva pròpia identitat, però que també podria enriquir el CIDOB i que, sobretot, es podria bastir mitjançant la interrelació constant entre les dues fundacions.

En els anys següents, vàrem col·laborar estretament en la promoció del desenvolupament de l'IBEI, i en cercar fórmules per articular les activitats que es portaven a terme al CIDOB amb les propostes que es començaven a impulsar des de l'IBEI. Sense la seva confiança i flexibilitat, això difícilment hauria estat possible: la idea que vàrem anar desenvolupant era establir una clara divisió de funcions, que permetés especialitzar més i millor cada institució. D'una banda, configurar el CIDOB com un *think tank* potent, amb un fort prestigi internacional i amb capacitat d'influència en la formació de polítiques; d'altra banda, desenvolupar l'IBEI com un centre de recerca orientat al món acadèmic, que integrés la investigació i la formació avançada en relacions internacionals, amb uns estàndards de qualitat equiparables a les millors institucions europees. Per fer-ho possible, pensàvem, un havia d'enriquir a l'altre de formes molt diverses, però especialment en idees, coneixements, contactes i capacitats intel·lectuals.

Tot plegat no va ser fàcil, i no sempre els propòsits es varen convertir en èxits a curt termini. Però els inicis de l'IBEI haurien estat molt més difícils sense en Pep i la seva manera de fer les coses. També cal dir que, avui en dia, en el seu llegat hi podem comptar, no solament en la construcció i consolidació del CIDOB com un dels millors *think tanks* europeus, sinó també la seva significativa contribució a bastir a Barcelona d'una escola d'estudis internacionals que competeix amb els millors centres europeus en aquest àmbit.

Creació de la Fundació IBEI: Josep Ribera, Muriel Casals (UAB), Joan Tugores (UB), Rosa Virós (UPF) i Gabriel Ferrater (UOC).

LES PERSONES AL CENTRE DE LES RELACIONS INTERNACIONALS

Jordi Vaquer

Director d'Open Society Initiative for Europe (OSIFE); exdirector de CIDOB (2009-2012)

Com sintetitzar el llegat de Josep Ribera al CIDOB en els 35 anys en què el va dirigir? La pregunta no és purament teòrica, ni és tampoc una pregunta d'ara. És la pregunta que ens vam fer en el moment en què es va anunciar la seva jubilació del càrrec. Internet havia transformat el món de la documentació, la primera vocació del CIDOB i la que li havia donat el nom: en temps d'internet, informar-se de què passa al món no era ja qüestió de dossiers fotocopiats, ni tan sols de biblioteques i anuaris. La creació de l'Institut Barcelona d'Estudis Internacionals, a la qual el CIDOB tant va contribuir, va suposar deixar enrere la docència i aviat va deixar obsoleta la modesta biblioteca. Cadascuna de les publicacions periòdiques de CIDOB havia de trobar un nou paper. En Josep Ribera havia pilotat no només el creixement de tots aquests àmbits de treball, sinó també la seva adaptació a unes circumstàncies molt diferents, mantenint viu l'esperit inicial. I en aquell moment, l'any 2009, ens tocava sintetitzar aquell llegat i consolidar-lo per emprendre la nova etapa.

«Les persones al centre de les relacions internacionals». Aquest va ser el lema que vam triar per capturar l'essència del CIDOB que en Josep Ribera havia construït, i que volíem projectar cap al futur. Un centre d'estudis i reflexió internacionals que quan parlés de seguretat, es fixaria en la seguretat humana; que abordaria l'economia centrant-se sobretot en el desenvolupament humà; que vincularia a les relacions internacionals l'estudi de les migracions i de les dinàmiques interculturals. Aquesta idea, que captura en bona mesura la manera de veure el món que ens havia transmès en Pep –allò important són les persones–, ens va permetre mirar endavant i trobar un espai per aquesta *anomalia* que és el CIDOB.

Perquè el CIDOB, cal recordar-ho, és una anomalia. El nostre no és un país on les polítiques públiques es discuteixin en centres d'estudi i reflexió. Els centres de relacions internacionals estan a capitals estatals o internacionals (com Nova York o Ginebra). La majoria de *think tanks*, i més en l'àmbit internacionalista,

neixen sota el patrocini de governs o de filantrops, rarament per l'impuls des de baix. En bona lògica, un centre com aquest no seria esperable a Barcelona.

No obstant això, el CIDOB no només existeix, sinó que gaudeix de molt bona salut, nou anys després de la jubilació d'en Josep Ribera. Ell va dirigir durant anys l'equip per posar les bases d'estabilitat organitzativa, complicitat institucional, qualitat i fiabilitat de la feina feta, i un bon nom que va des del barri del Raval fins als *rànking*s globals de *think tanks*. Aquestes bases han estat les que han permès al CIDOB travessar els anys difícils de la crisi econòmica i seguir-se reinventant. Però és sobretot l'esperit el que fa diferent una institució com CIDOB. Una manera de mirar-se el món que comença per l'empatia i l'interès genuí per ajudar els altres, i amb la qual en Josep Ribera va impregnar tota la feina del CIDOB. Per entendre i explicar el món i, per davant de tot, com el vivim les persones.

Acte de jubilació de Josep Ribera, amb Francesca Munt i Narcís Serra

FRANCESCA MUNT (CESCA), EL ESTILO CIDOB

Carmen Claudín

Investigadora sénior asociada, CIDOB

Si Pep desprendía serenidad, Cesca era energía y calor humano. Cualidades raras en quien tiene que mandar y dirigir. Pep, y el equipo de investigadores, ponían los contenidos, Cesca aportaba la forma y la manera y, con ello, también contribuía a construirlos.

Cesca era también elegancia y buen gusto: tanto en el trato con las personas como, por pocos medios que tuviera, en la decoración del espacio de trabajo o en la organización de un evento. Los momentos difíciles de falta de recursos que se repitieron más de una vez, los problemas internos que toda organización atraviesa, su dolorosa enfermedad de huesos que la fulminaba cada tanto, todo era sobrellevado sin mal humor ni tensión sobre el equipo, con una energía vital y un dinamismo que se transmitía a través de su sonrisa. Y eran raras las veces en que Cesca no sonreía.

En efecto, la manera de hacer las cosas era la marca distintiva de CIDOB, el secreto de su éxito: entrega en el trabajo y búsqueda de calidad, siempre dentro de una filosofía que se infundía al resto del equipo y que se basaba en dos ideas aparentemente sencillas: sumar los esfuerzos de todos, dentro y fuera de la casa, y perseguir el beneficio público común.

Y todo ello, se apoyaba en mucho sentido común (mucho *seny*), una gran capacidad de escuchar lo que uno/a tenía que decir o proponer y de aceptar ideas nuevas. Pero muchas de esas ideas nuevas venían de la propia Cesca, con el *Anuario Internacional CIDOB* ocupando un lugar destacado. Cesca estuvo unos cuantos años insistiendo en la necesidad de elaborar una publicación insignia, que sería, decía ella, «nuestra carta de presentación en el mundo». Y, añadía, nosotros teníamos la capacidad de hacerlo. Lo cierto es que el *Anuario* se convirtió -bajo su batuta paciente pero sostenida- en una de las obras de referencia de CIDOB que se podía encontrar en las estanterías de centros de estudio, profesores universitarios y en casi todas las embajadas de España en el mundo.

Cesca era un exponente máximo de la manera de relacionarse con el mundo y con los demás por parte de CIDOB. Como subraya Noureddine Affaya en su texto, la hospitalidad era una de las grandes cualidades de Pep y del CIDOB, y Cesca era, sin lugar a duda, el artífice de la simpatía y la cordialidad que acompañaban a los diversos visitantes de CIDOB, fueran ponentes, colaboradores o amigos de paso. Ambos se implicaban como personas, iban más allá de la pura cordialidad institucional.

La filosofía que transmitían Pep y Cesca se basaba en la idea de que, si bien la competición existe, esta puede ser incluso enriquecedora y beneficiosa, y nunca ha de ser enfocada en una lógica de rivalidad entre instituciones sino en la excelencia del trabajo que se hace. Para ellos, y nos lo recordaban a menudo, lo importante era sumar y, con este enfoque, siempre se buscaba mantener relaciones activas y mutuamente provechosas con todas las instituciones afines a CIDOB.

Si Pep fue el compositor, Cesca era la directora de orquesta que armonizaba los instrumentos y los hacía tocar todos a una con flexibilidad, pero con energía, sin apartarse de la meta y del interés común.

Inauguració dels locals de la capella dels Infants Orfes: Pere Duran Farell, Javier Solana i Francesca Munt, 1998

UNAS PALABRAS Y UNA IMAGEN PARA JOSEP RIBERA

Yolanda Onghena*

Investigadora sénior asociada, CIDOB

Difícil encontrar palabras si aquel que te ha ayudado tantas veces a encontrarlas se ha ido. Cuando se muere una persona es muy fácil caer en discursos vacíos de loas por compromiso como algo que se acostumbra hacer y punto. Pero estos dos días algunas personas que conocieron a Pep Ribera o trabajaron con él me han enviado *whatsapps* para hablarme de su tristeza por la noticia de su muerte. Personas con las que no tengo más contacto que el haber entablado una relación a través de Pep en algún momento dado pero que, de alguna manera, querían compartir esta tristeza con alguien.

Son estos comentarios los que me han motivado a escribir algo. Me pregunto ¿por qué la mayoría de la gente conectaba enseguida con Pep? Personas muy diferentes pero con algo en común: eran personas que no predicaban sus méritos, sino que los vivían y los dejaban vivir a los demás. ¿Por qué cuando alguien entraba en el despacho de Pep salía horas después, habiendo conversado de muchos temas más allá de la pregunta en concreto que había motivado la visita? Él siempre encontraba tiempo y espacio para una conversación con aquel que le venía a consultar. Es decir, dejaba a un lado las ideas fijas para poder compartir por un momento otro horizonte donde la gente se escucha y se encuentra. Además, creía en las personas y esto se notaba enseguida. No defraudar esta fe era un desafío muy elevado. Pero él nunca te iba a defraudar: cualquier proyecto, cualquier texto que le dejabas para que diera su opinión, te lo devolvía con anotaciones, con comentarios y críticas que conseguían que las ideas crecieran a su lado. Esto lo sabíamos los que trabajábamos con él: compartía contigo su mirada crítica y te permitía crecer en tu propio horizonte. Quizás eso es para mí lo más bonito: haber podido compartir esta manera tan humilde de dirigir delegando, algo que no se llama poder sino empoderamiento. Su manera de transmitir sus ideas no era imponer verdades sino invitarte a que dieras tu opinión.

***Nota de la autora:** Hasta aquí las palabras. La imagen que guardo es una acuarela que compré en los Oudayas en Rabat. Era junio de 1996, fecha del primer seminario de dinámicas interculturales en colaboración con el equipo de Rabat. Fuimos Pep y yo a tomar un té mientras comentábamos qué esperábamos del seminario... Era el inicio de una complicidad que, en el fondo, no necesitaba de palabras.

Sigo hablando de Pep, mi director, aunque creo que no existiera una persona que se llamaba Pep y otra que fuera el director de CIDOB. Ambos eran una misma persona de sabiduría silenciosa que, de golpe, podía poner un grito al cielo para dejar claro, siempre con la misma tranquilidad, que algo no tenía pase. Su vehemencia aparecía ante una falta de respeto hacia la dignidad humana, que él consideraba una injusticia más allá de lo personal o lo institucional.

Aunque sí, había otro Pep Ribera, de una época previa a CIDOB. He podido constatarlo en diversas ocasiones, de las que me gustaría destacar tres vivencias personales que me acercaron a ese Pep anterior. Recuerdo que, en un encuentro sobre Interculturalidad y Teología en la ciudad alemana de Aachen, un obispo camerunés -referencia de la teología de la liberación en la época de Pep en Camerún- me vino a preguntar por su «amigo» José Ribera con el que había formado lo que después se conoció como la plataforma humana *Agermanament*, un lugar de encuentro entre personas de tendencias diversas para la solidaridad en la lucha contra la dictadura. Años más tarde, fui invitada por Giuliano Carlini, sociólogo de la Universidad de Génova, a un encuentro sobre diversidad cultural con asociaciones ciudadanas. Cuando le pregunté el porqué de la invitación, ya que no me conocía de nada, su respuesta fue clara: «El hecho de trabajar con Josep Ribera era garantía suficiente» contestó él. Se habían conocido y compartido militancia por el «derecho de los pueblos». Pero quizás la anécdota que más me impactó es la más reciente. Un día, no hace mucho, vinieron a verme una pareja de chilenos estudiantes de doctorado. El chico decía que le impresionaba estar en CIDOB. Al preguntarle el motivo, me contestó: «Tantas veces en mi casa se ha mencionado el nombre de Josep Ribera... Mi padre siempre decía “es gracias a él que estoy vivo”». Así es el legado de Pep.

Acabo de trabajar en un proyecto que plantea la solidaridad. Es un tema sobre el que Pep reflexionó mucho y me doy cuenta de que, todavía hoy, en mi interior, le sigo preguntando si realmente mis propuestas van a aportar algo al debate; le sigo comentando por dentro mis ideas porque, para mí, uno de sus grandes méritos era tener esta visión tan realista para no «*fer volar coloms*», pero a la vez tan poética como para motivarte a creer en la posibilidad de «*fer volar coloms*». Podemos estar tristes pero no por mucho rato porque, como decía uno de los *whastapps* que me envió un colega, «en parte y de diferente manera, cada uno de nosotros somos un poco su legado. ¿Sabremos mantenerlo?»

JOSEP RIBERA, REFLEXIONS ...

S'ha de passar a noves formes de cooperació que portin a qüestionar el model de desenvolupament actual del món i que no considerin solament l'aspecte econòmic, sinó també els aspectes socials i culturals. (1991)

Nota d'edició: Aquestes cites han estat extretes de diversos articles i entrevistes a Josep Ribera i Pinyol entre els anys 1991 i 2007.

L'augment de les desigualtats en l'àmbit internacional ens exigeix aconseguir una solidaritat internacional efectiva on, sobretot, els governs i la societat dels països rics adoptin un compromís més sòlid envers els PVD. Es fa necessària un conscienciació sobre la necessitat d'una cooperació entesa com un intercanvi i com un instrument per establir un coneixement mutu entre el Nord i el Sud que serveixi de base per iniciar unes relacions, en tots els àmbits, més harmòniques i justes. (1993)

Les ONGD entenen la cooperació com un intercanvi i com un instrument per establir unes relacions que permetin un coneixement mutu, viu i personal entre les diverses societats; creuen que ha de ser un mitjà per educar-nos en una visió de la realitat internacional més ampla, global, que estigui cada vegada més present en el nostre actuar quotidià. En el fons, no és res més que democratitzar les nostres relacions internacionals. Les dinàmiques nacional i internacional haurien de ser complementàries. El problema, moltes vegades, rau en el fet que allò local, allò nacional, és conegut, penetra i influeix en el nostre actuar quotidià afectivament; no així allò internacional, que ens queda lluny, i si ho coneixem és sense noms i cognoms, impersonal. (1993)

Les ONGD, amb els projectes de cooperació (entesos com intercanvis entre dues comunitats), volen, a més de contribuir al desenvolupament de comunitats concretes, participar en la creació d'una cultura de la cooperació. (1993)

Avui la societat civil i les institucions no ignoren la necessitat de donar resposta als interrogants que qüestionen els valors més bàsics d'humanitat, i entenen que la solidaritat no pot reduir-se a un gest de bona voluntat, sinó que es planteja com una forma d'afrontar la realitat i buscar camins de transformació amb millors perspectives de futur. (1997)

Està demostrat que corrent molt no s'arreglen coses que són estructuralment complexes i amb dificultats històriques pel que fa a infraestructures, possibilitats, climes que no ajuden... El fet d'obligar-nos a reflexionar, a coordinar-nos, però mentrestant no deixar de fer el que s'està fent és cap a on hem d'anar. (2000)

Cal fer passar per quotidiana la dimensió de la cooperació internacional i la solidaritat. Això és possible si entenem que la nostra responsabilitat comença a casa nostra. Aquesta és la prioritària.

Gratar-se la butxaca i donar diners pot ser una fugida i, en canvi, aguantar amb estímul i il·lusió la reflexió és anònim i també essencial. (2000)

A la resta de països amb problemes hi pot haver gent que faci el mateix. Enfortir el teixit democràtic, veure com reflexionen i es comprometen a millorar el seu entorn... Aleshores és quan hi pot haver una cooperació horitzontal. (2000)

Conèixer altres realitats crea vincles que ens ajuden a pensar i ens estimulen a canviar els nostres esquemes. Fins i tot, si ens ho prenem seriosament, ens poden fer canviar el nostre estil de vida. Ells també ens poden ajudar i necessitem les seves reflexions per no quedar-nos anquilosats i limitar-nos a anar fent. (2000)

El desenvolupament té a veure amb circuits d'estructura, que vol dir: inversions, tecnologia, empreses i administració. És a dir, no vol dir: ONG, voluntaris, subvencions, donacions. Aquesta cultura és marginal i no canvia res. Si les accions humanitàries no passen pels elements estructurals en el camp econòmic, social i financer, serveixen de poc. Han d'anar enfocades a les estructures que vertebrin els països. I no a les estructures marginals. (2000)

El que cal és continuar fent reivindicacions però també treballar reflexionant i estudiant, de manera que ens hem de repartir la feina. (2000)

Cal crear xarxes i una mentalitat col·lectiva, vincular ajuntaments i parlaments, que tenen gabinets de cooperació, de cultura, d'ensenyament, d'economia... és una feina global. (2000)

Arribats a aquest punt es pot concloure que el desenvolupament no s'aconsegueix només a partir de l'esforç de les entitats no lucratives, el personal voluntari, les donacions i les subvencions. El desenvolupament és responsabilitat de cada comunitat i de cada país. Sense la implicació de les institucions públiques que liderin el disseny i l'execució de les polítiques de desenvolupament no hi ha garanties de sostenibilitat de l'ajuda que arriba des de fora. Més encara, abans d'acceptar contribuir al desenvolupament d'altres països, voluntaris i cooperants haurien d'assumir la seva responsabilitat en el desenvolupament del seu país. Només amb el lideratge institucional i la participació social l'ajuda deixarà de ser una fugida endavant, i podrà esdevenir una veritable cooperació al desenvolupament. (2007)

No es pot dir que el treball dut a terme fins ara no hagi servit. El que s'està fent és vàlid i cal continuar-ho fent més i millor, però al mateix temps hem d'aprendre a canalitzar les reaccions de solidaritat cap a la transformació de la nostra realitat a través de mesures que respectin els interessos de tots. Altrament les coses continuaran com estan. (2007)

Josep Ribera i Pinyol (Sabadell, 1933 - Santa Pau, 2017)

Tot l'equip de CIDOB, amb afecte i respecte, expressem el nostre profund agraïment a Josep Ribera i Pinyol (el Pep), pel seu llegat i pels camins que hem obert i recorregut junts.

Barcelona, 27 de novembre de 2017

CIDOB
 BARCELONA
 CENTRE FOR
 INTERNATIONAL
 AFFAIRS

2017

